

**Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus
IŠVADA
dėl Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo
apyskaitos**

1	1996-2000 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO APŽVALGA	3
2	BENDRASIS 2000 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO VERTINIMAS.....	6
2.1	Pajamos.....	6
2.2	Išlaidos	9
2.3	Valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų įsiskolinimai	11
2.4	Valstybės biudžeto deficitas	12
2.5	Apyvartos lėšos.....	12
2.6	Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita	12
2.7	Valstybės sektoriaus apskaita ir atskaitomybė	13
2.8	Vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos.....	14
3	VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO TIKRINIMO REZULTATAI	15
4	BENDROSIOS IŠVADOS.....	19
4.1	Dėl 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo ir jo apyskaitos	19
4.2	Dėl asignavimų naudojimo programoms vykdyti.....	19
5	BENDRASIS LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ VYKDYMO VERTINIMAS.....	24
5.1	1996-2000 metų savivaldybių biudžetų apžvalga	24
5.2	2000 metų savivaldybių biudžetų vykdymas	27
6	PRIEDAI	29

PRATARMĖ

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 134 str. ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymu suteiktais įgaliojimais, atliko Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtos bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-03-30 nutarimu Nr.347 pritartos Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos (toliau – Apyskaita) vertinimą, apibendrino tikrinimų rezultatus ir parengė šią išvadą dėl Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos (toliau – Išvada).

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto vykdymą reglamentavo 1999 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas Nr.VIII-1503 (Žin., 1999, Nr.13-3295; 2000, Nr.37-1027; 2000, Nr.61-1835; 2000, Nr.108-3427) (toliau – 2000 metų valstybės biudžeto įstatymas), Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymas (nuo 2000-07-26 – Biudžeto sandaros įstatymas), kiti teisės aktai.

Apyskaitos duomenys Išvadoje įvertinti atsižvelgus į 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo, jo pakeitimų, kitų valstybės biudžeto pajamų gavimą ir išlaidų finansavimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Valstybės kontrolė, vertindama Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto vykdymą, naudojosi Apyskaitos duomenimis bei tikrinimų rezultatais, taip pat Finansų ir Ūkio ministerijų bei Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktais prognozuojamais ir faktiniais makroekonominiais rodikliais, informacine, statistine ir analitine medžiaga.

Rengiant Išvadą tikrinta:

- bendrieji Apyskaitos sudarymo klausimai (Finansų ministerija),
- biudžetinės įstaigos,
- įstaigos, kuriose, Apyskaitos duomenimis, buvo nesilaikyta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų limitų.

Tikrinimai atlikti pagal Valstybės kontrolės metinę tikrinimų (auditų) vykdymo programą bei remiantis pagrindiniais Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI - International Organization of Supreme Audit Institutions) audito standartais.

Biudžeto sandaros įstatymu nustatyta, kad Apyskaitos sudarymo tvarką bei periodiškumą nustato Finansų ministerija, tačiau išsamios valstybės biudžeto apskaitos ir Apyskaitos sudarymo tvarkos iki šiol nėra.

Išvada parengta remiantis Seimui ir Valstybės kontrolei pateiktų dokumentų apimtimi ir struktūra.

Išvadoje teikiami tik tie duomenys ir išvados, kurie, Valstybės kontrolės požiūriu, yra reikšmingi svarstant Apyskaitą.

Išvadą sudaro:

- I. 1996-2000 m. valstybės biudžeto apžvalga.
- II. Bendrasis 2000 metų valstybės biudžeto vykdymo vertinimas:
 1. pajamos,
 2. išlaidos,
 3. valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų įsiskolinimai,
 4. valstybės biudžeto deficitas,
 5. apyvartos lėšos,
 6. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita,
 7. valstybės sektoriaus apskaita ir atskaitomybė,
 8. vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos vertinimas.
- III. Valstybės biudžeto vykdymo tikrinimo rezultatai.
- IV. Bendrosios išvados:
 1. dėl 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo ir jo apyskaitos,
 2. dėl asignavimų naudojimo programoms vykdyti.

Valstybės kontrolė, remdamasi prie Apyskaitos pateiktos Lietuvos Respublikos 2000 metų savivaldybių biudžetų įvykdymo apyskaitos duomenimis, pateikė bendrąjį Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų vykdymo vertinimą.

Šį vertinimą sudaro:

1. 1996-2000 metų savivaldybių biudžetų apžvalga,
2. 2000 metų savivaldybių biudžetų vykdymo vertinimas.

1 1996-2000 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO APŽVALGA

Per pastaruosius penkerius metus bendrasis vidaus produktas (BVP) turėjo tendenciją didėti ir 2000 m. sudarė 44930 mln. Lt, t.y. 13361 mln. Lt (42,3 proc.) buvo didesnis nei 1996 m. (1996 m. BVP - 31569 mln. Lt).

2000 metų valstybės biudžeto pajamos (5781,3 mln. Lt), palyginti su 1996 metų pajamomis (4627,2 mln. Lt), padidėjo 1154,1 mln. Lt (24,9 proc.). Nuo 1998 metų valstybės biudžeto pajamos kasmet mažėjo (1998 m. – 6439,6 mln. Lt, 1999 m. – 5904,1 mln. Lt, 2000 m. – 5781,3 mln. Lt), taip pat (nuo 1997 m.) mažėjo ir valstybės biudžeto pajamų dalis BVP (1997 m. – 16 proc., 1998 m. – 15 proc., 1999 m. – 13,8 proc., 2000 m. – 12,9 proc.).

Valstybės biudžeto pajamų nesurinkimo pagrindinės priežastys yra sudėtinga mokesčių sistema, nepakankamai efektyvus mokesčių surinkimas ir administravimo trūkumai, įmonių nemokumas.

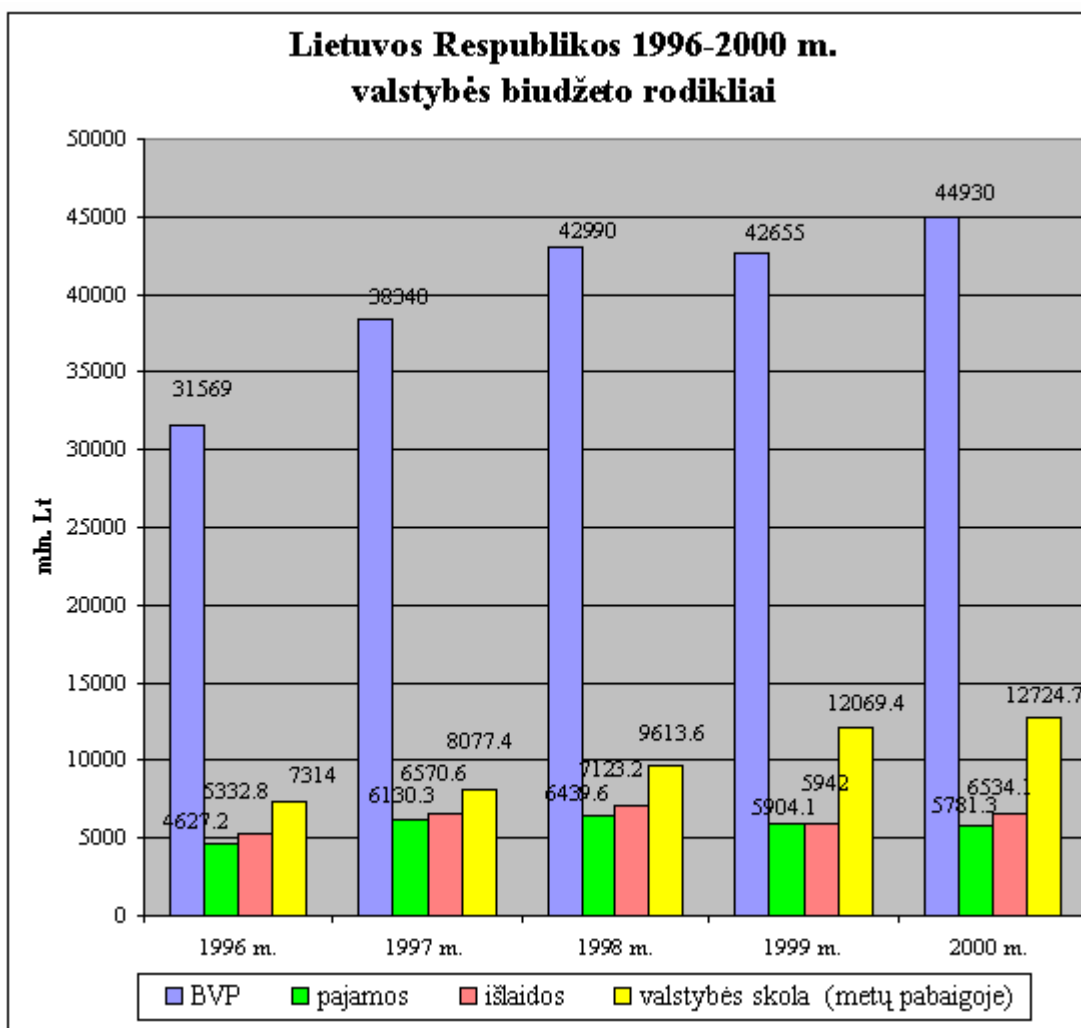

Diagrama 1

Didžiausią valstybės biudžeto pajamų dalį sudarė mokesstinės pajamos, kurios pastaraisiais metais turėjo tendenciją mažėti (1996 m. – 4405,2 mln. Lt, arba 95,2 proc. visų pajamų, 2000 m. – 5203,2 mln. Lt, arba 90 proc.). Valstybės biudžeto mokesčių pajamų pagrindinę dalį sudarė pridėtinės vertės mokesčio įplaukos (2000 m. – 3419,4 mln. Lt, arba 65,7 proc. mokesčių pajamų ir 59,1 proc. visų pajamų).

Nuo 1998 metų kasmet mažėjo visos valstybės biudžeto mokesstinės pajamos, iš kurių paminėtinos: juridinių asmenų pelno mokesčio – 268,2 mln. Lt (1998 m. – 579,9 mln. Lt, 2000 m. – 311,7 mln. Lt), pridėtinės vertės mokesčio – 192,7 mln. Lt (1998 m. – 3612,1 mln. Lt, 2000 m. – 3419,4 mln. Lt), akcizų – 130,6 mln. Lt (1998 m. – 1340,2 mln. Lt, 2000 m. – 1209,6 mln. Lt).

Remiantis Biudžetinės sandaros įstatymo papildymo 28-1, 28-2-2 straipsniais ir 4, 12, 33 straipsnių pakeitimo įstatymu (1997-07-02 Nr.VIII-386), nuo 1998-01-01 fizinių asmenų pajamų mokestis (toliau – FAPM), atskaičius privalomojo

sveikatos draudimo fondui pagal Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymą skirtas lėšas, priskiriamas savivaldybių biudžetų pajamoms. Iki šio įstatymo priėmimo FAPM įmokos valstybės biudžete sudarė: 1996 m. – 571,8 mln. Lt, arba 12,4 proc., 1997 m. – 426,5 mln. Lt, arba 7 proc.

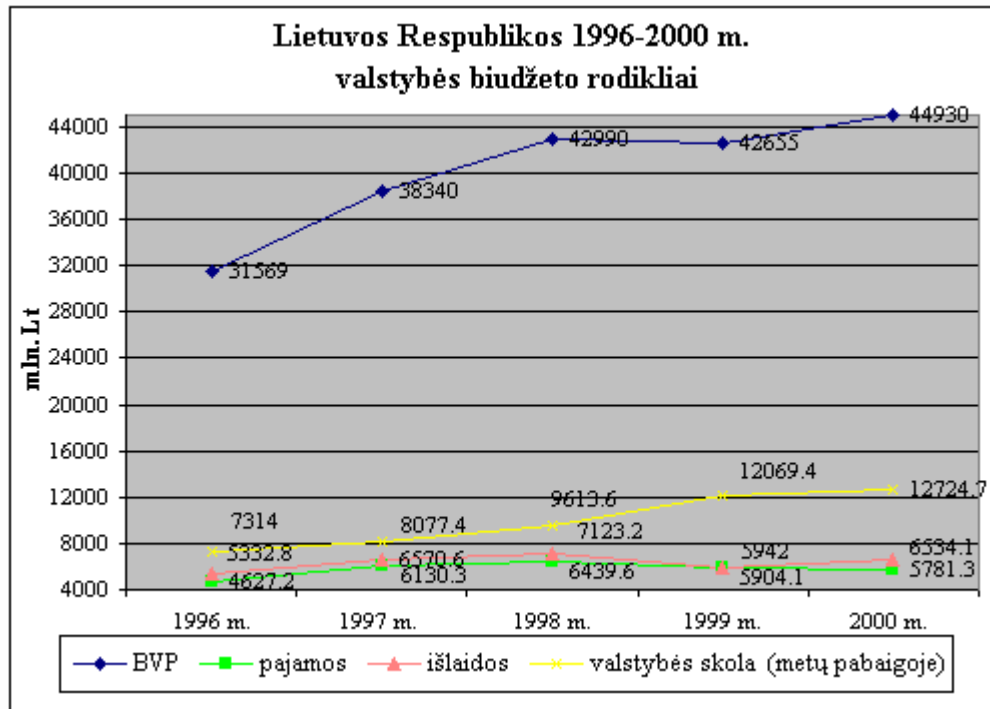

Diagrama 2

Pastaraisiais metais buvo plečiama mokesčių bazė ir didinami akcizų tarifai, tačiau laukto rezultato negauta. Per analizuojamąjį laikotarpį į valstybės biudžetą nebuvo surinkta metiniu valstybės biudžeto įstatymu patvirtintų pajamų: 1996 m. – 271,2 mln. Lt (pajamų užduotis įvykdyta 94,5 proc.), 1998 m. – 272,4 mln. Lt (95,9 proc.), 1999 m. – 856,7 mln. Lt (87,3 proc.) ir 2000 m. – 65,6 mln. Lt (98,9 proc.). Pajamų užduotis buvo įvykdyta tik 1997 metais ir gauta 45 mln. Lt pajamų daugiau, nei patvirtinta atitinkamų metų valstybės biudžeto įstatymu. Kasmet didėjančios įmonių, įstaigų ir organizacijų mokesčių nepriemokos, atidėti mokesčiai (1996-12-31 – 890,9 mln. Lt, 2000-12-31 – 1575,9 mln. Lt) 2000 metų pabaigoje sudarė 24,5 proc. 2001 metų valstybės biudžeto įstatymu (2000-12-19 Nr.IX-89) patvirtintų 2001 metų valstybės biudžeto pajamų ir 21,5 proc. išlaidų.

2000 metų valstybės biudžeto išlaidos (6534,1 mln. Lt), palyginti su 1996 metų išlaidomis (5332,8 mln. Lt), padidėjo 1201,3 mln. Lt (22,5 proc.), iš jų paprastosios išlaidos padidėjo 1479,4 mln. Lt (30,9 proc.), iš kurių išlaidos darbo užmokesčiui padidėjo 630,3 mln. Lt (49,2 proc.), o nepaprastosios išlaidos sumažėjo 278,1 mln. Lt, arba 2 kartus dėl kai kurių investicinių projektų finansavimo iš skolintų lėšų (tiek iš paskolų, gautų valstybės vardu, tiek suteiktų su valstybės garantija) ir Privatizavimo fondo.

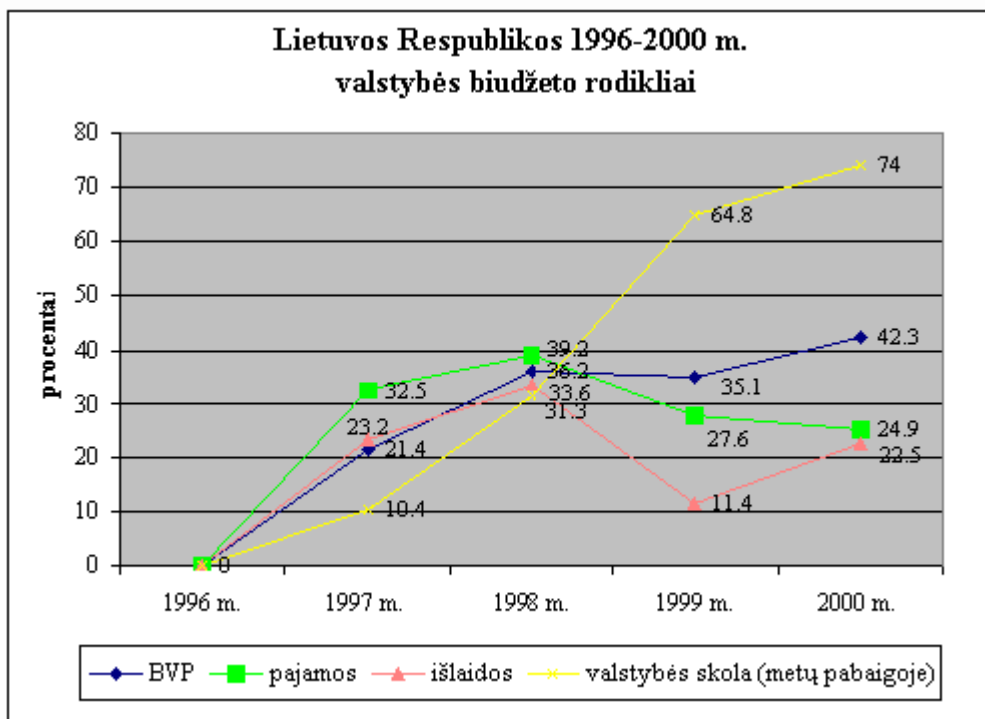

Diagrama 3

Valstybės biudžeto išlaidos iki 1998 m. turėjo tendenciją didėti (1996 m. – 5332,8 mln. Lt, 1997 m. – 6570,6 mln. Lt, 1998 m. – 7123,2 mln. Lt), tačiau patvirtinus 1999 metų valstybės biudžetą be deficito ir išlaidas, mažesnes nei 1998 metų, jos sumažėjo iki 5942 mln. Lt. Nesurinkus 1999 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintų pajamų ir dėl to asignavimų valdytojams perdavus ne visus asignavimus, per 1999 metus 1,5 karto (144,7 mln. Lt) padidėjo iš valstybės biudžeto finansuojamų įstaigų kreditorinis įsiskolinimas. Šis įsiskolinimas turėjo būti padengtas iš ateinančių biudžetinių metų asignavimų.

Palyginti 2000 m. su 1996 m., daugiausia padidėjo šios valstybės biudžeto išlaidos (pagal valstybės funkcijas mažėjančia seka):

- skolos aptarnavimo išlaidos (588,1 mln. Lt, arba 3 kartus),
- krašto apsaugai (433,6 mln. Lt, arba 3,4 karto),
- švietimui (236,5 mln. Lt, arba 39,7 proc., tačiau nuo 1998 m. šios išlaidos mažėjo),
- socialinei apsaugai, globai ir rūpybai (166,2 mln. Lt, arba 35,2 proc.),
- sveikatos apsaugai (166,1 mln. Lt, arba 38,8 proc.),
- bendrosioms valstybės paslaugoms (114,7 mln. Lt, arba 24,6 proc.) ir kt.

Per pastaruosius penkerius metus sumažėjo šios valstybės biudžeto išlaidos (pagal valstybės funkcijas mažėjančia seka):

- kuro ir energijos tiekimo paslaugoms (229,3 mln. Lt, arba 41 karta),
- transportui ir ryšiams (45,4 mln. Lt, arba 46,1 proc.),
- žemės ūkiui, miškininkystei, žuvininkystei ir veterinarijai (42,1 mln. Lt, arba 6,7 proc.) ir kt.

Didžiausią 2000 metų valstybės biudžeto išlaidų dalį sudarė (pagal valstybės funkcijas mažėjančia seka):

- išlaidos viešajai tvarkai ir visuomenės apsaugai (906,7 mln. Lt, arba 13,9 proc.),
- skolos aptarnavimo išlaidos (869,1 mln. Lt, arba 13,3 proc.),
- švietimui (832,8 mln. Lt, arba 12,7 proc.),
- socialinei apsaugai, globai ir rūpybai (638 mln. Lt, arba 9,8 proc.),
- krašto apsaugai (611,4 mln. Lt, arba 9,4 proc.),
- sveikatos apsaugai (593,8 mln. Lt, arba 9,1 proc.),
- žemės ūkiui, miškininkystei, žuvininkystei ir veterinarijai (589,5 mln. Lt, arba 9 proc.),
- bendrosioms valstybės paslaugoms (581,3 mln. Lt, arba 8,9 proc.) ir kt.

1996-2000 m. valstybės biudžeto išlaidos viršijo pajamas. Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto deficitas 47,2 mln. Lt (arba 6,7 proc.) buvo didesnis nei 1996 metų deficitas (1996 m. - 705,6 mln. Lt, 2000 m. - 752,8 mln. Lt). Išlaidos, viršijančios pajamas, buvo daromos iš skolintų lėšų.

Valstybės skola 2000 metų pabaigoje 5410,7 mln. Lt (74 proc.) buvo didesnė nei prieš penkerius metus (1996-12-31 – 7314,0 mln. Lt, 2000-12-31 - 12724,7 mln. Lt).

Kasmet didėjanti valstybės skola 2001 metų pradžioje buvo 2 kartus didesnė, nei 2001 metų valstybės biudžeto įstatymu (2000-12-19 Nr.IX-89) patvirtintos 2001 metų valstybės biudžeto pajamos.

Per 2000 metus visa valstybės skola padidėjo 655,3 mln. Lt, arba 5,4 proc. Valstybės skola už Vyriausybės vertybinius popierius (2001-01-01 ji sudarė 53,1 proc. visos valstybės skolos) dėl priimtų papildomų valstybės įsipareigojimų ir padidėjusios VVP (Vyriausybės vertybiniai popieriai) apimties padidėjo 1602,7 mln. Lt, arba 31,1 proc., t.y. skolos už VVP didėjimo tempas buvo didesnis nei visos valstybės skolos. Lėšos, 2000 m. pradžioje gautos už 250 mln. eurų obligacijų emisiją, kelis mėnesius buvo naudojamos neefektyviai: saugomos Lietuvos banko sąskaitose, neinvestuojamos ir nenaudojamos. Pagal indėlio sutartis buvo nustatytos kur kas mažesnės palūkanos (3,54-5,83 proc.) nei už euroobligacijas (7,605 ir 7,6075 proc.). Toks lėšų, gautų už euroobligacijas, valdymas yra ekonomiškai nenaudingas valstybei.

Lietuvos Respublikos 1996-2000 metų valstybės biudžeto rodikliai, jų dinamika ir pasikeitimo tempai pateikti [1-7 lentelėse](#).

2 BENDRASIS 2000 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO VERTINIMAS

[2.1 Pajamos](#)

[2.2 Išlaidos](#)

[2.3 Valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų įsiskolinimai](#)

[2.4 Valstybės biudžeto deficitas](#)

[2.5 Apyvartos lėšos](#)

[2.6 Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita](#)

[2.7 Valstybės sektoriaus apskaita ir atskaitomybė](#)

[2.8 Vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos](#)

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu (1999-12-23 Nr.VIII-1503 su vėlesniais pakeitimais) patvirtinta:

- 5846865 tūkst. Lt pajamų, t.y. 57190,6 tūkst. Lt, arba 1 proc. mažiau, nei 1999 metais buvo valstybės biudžeto faktinių pajamų (5904055,6 tūkst. Lt);
- 6646865 tūkst. Lt išlaidų, t.y. 704876,1 tūkst. Lt, arba 11,9 proc. daugiau, nei 1999 metais buvo valstybės biudžeto faktinių išlaidų (5941988,9 tūkst. Lt);
- išlaidos viršija pajamas 800000 tūkst. Lt;
- 62066 tūkst. Lt kasos apyvartos lėšų.

Finansų ministerijos parengtoje ir Vyriausybės patvirtintoje 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitoje bendra pajamų užduotis ir asignavimų suma (planas) atitinka 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintus rodiklius ir nurodytas teisingai.

Remiantis Apyskaitos duomenimis nustatyta:

- valstybės biudžetas 2000 metais gavo 5781293 tūkst. Lt pajamų, t.y. 65572 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (pajamų užduotis įvykdyta 98,9 proc.) ir 122762,6 tūkst. Lt, arba 2,1 proc. mažiau nei 1999 metais;
- patvirtintoms programoms vykdyti iš valstybės biudžeto 2000 metais iš viso padaryta 6534069 tūkst. Lt išlaidų, t.y. 112796 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (išlaidų užduotis įvykdyta 98,3 proc.), ir 592080,1 tūkst. Lt, arba 10 proc. daugiau nei 1999 metais;
- 2000 metų valstybės biudžeto išlaidos viršijo pajamas 752776 tūkst. Lt, t.y. deficitas 47224 tūkst. Lt mažesnis, nei buvo patvirtintas 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo.

2.1 Pajamos

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu (1999-12-23 Nr.VIII-1503) buvo patvirtinta 6051088 tūkst.Lt pajamų.

Lietuvos Respublikos Seimas 2000 metų valstybės biudžeto pajamų užduotį tikslino du kartus: Lietuvos Respublikos 2000-07-13 įstatymu Nr.VIII-1833 pajamų užduotis padidinta 6647 tūkst. Lt (patvirtinta 6057735 tūkst. Lt pajamų) ir

Lietuvos Respublikos 2000-12-19 įstatymu Nr.IX-69 - sumažinta 210870 tūkst. Lt (patvirtinta 5846865 tūkst. Lt pajamų).

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, teikdama Lietuvos Respublikos Seimui 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo patikslinimo projektą, nepakankamai išanalizavo pajamų faktinio surinkimo ir netiksliai prognozavo gautinas pajamas.

Apyskaitos duomenimis, 2000 metais į valstybės biudžetą nesurinkta 65572 tūkst. Lt(arba 1,1 proc.) patvirtintų pajamų.

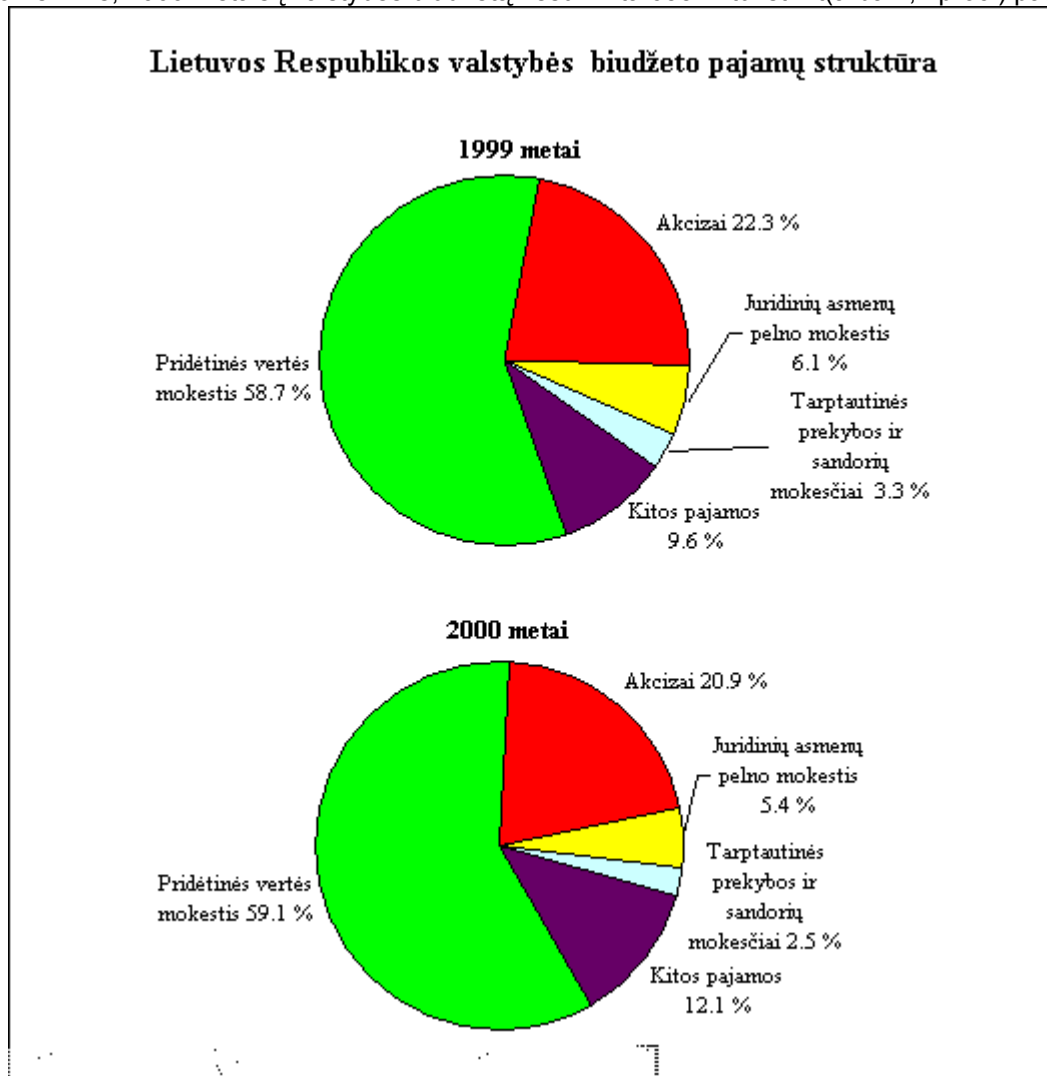

Diagrama 4

2000 metais neįvykdytos tokios pajamų užduotys:

- mokestinės:
 - pridėtinės vertės mokestis – negauta 34250 tūkst. Lt (užduotis įvykdyta 99 proc.);
 - akcizai – negauta 50725 tūkst. Lt pajamų (užduotis įvykdyta 96 proc.);
 - tarptautinės prekybos ir sandorių mokesčiai – negauta 9725 tūkst. Lt pajamų (užduotis įvykdyta 93,6 proc.);
- nemokestinės:
 - dividendai už akcijas – negauta 2303 tūkst. Lt pajamų (užduotis įvykdyta 95,8 proc.);
 - pajamos iš baudų ir konfiskacijos – negauta 3868 tūkst. Lt pajamų (užduotis įvykdyta 88,7 proc.);
 - mokestis už aplinkos teršimą – negauta 272 tūkst. Lt pajamų (užduotis įvykdyta 88,2 proc.);
 - kitos pajamos – negauta 5045 tūkst. Lt (užduotis įvykdyta 90 proc.).

Taip pat valstybės institucijos, įstaigos, vykdančios viešojo administravimo funkcijas, ir kontrolės institucijos per 2000 metus į valstybės biudžetą pervedė 53137 tūkst. Lt nebiudžetinių (specialiųjų) lėšų, gautų iš ūkinės veiklos, arba 25230 tūkst. Lt (32,8 proc.) mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (78367 tūkst. Lt), ir 8578,7 tūkst. Lt (14 proc.) mažiau nei 1999 m. Nebiudžetinių (specialiųjų) lėšų įmokos į apskaitą įtraukiamos kaip valstybės biudžeto pajamos (2000 metais sudarė 0,9 proc. valstybės biudžeto pajamų) ir asignavimų valdytojams pervedamos atsižvelgiant į faktiškai negautas (palyginti su planu) nebiudžetinių (specialiųjų) lėšų įmokas valstybės biudžetui. Dėl

šios priežasties 2000 metais negautos nebiudžetinių (specialiųjų) lėšų įmokos (25230 tūkst. Lt) valstybės biudžeto deficitui įtakos neturi.

Mokesčių užduočių neįvykdymo veiksniai buvo tokie:

- euro kurso kitimas (mažėjant euro kursui, mažėjo kai kurių importuojamų prekių muitinė vertė, atitinkamai mažėjo akcizai, PVM ir muitų mokesčiai);
- mokesčių užskaitos be faktinių įplaukų į valstybinių mokesčių inspekcijų surenkamąsias sąskaitas. 2000 m. buvo užskaityta 87229 tūkst. Lt, iš jų 68076 tūkst. Lt - PVM, 2403 tūkst. Lt - juridinių asmenų pelno mokesčio;
- mokesčių įplaukų sumažėjimas dėl atskirų prekių importo sumažėjimo;
- mokesčių surinkimo muitinėse sumažėjimas dėl mokesčių lengvatų taikymo;
- įsigaliojus naujai mokesčių įskaitymo tvarkai, nustatyta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000-10-12 įsakymu Nr.264 "Dėl mokesčių muitinėje įskaitymo tvarkos", kai mokesčių skolą muitinei leista padengti Valstybinės mokesčių inspekcijos nustatyta mokesčio permoka, sumažėjo mokesčių įplaukų sumos. 2000 m. lapkričio mėnesį apskričių valstybinės mokesčių inspekcijos įskaitė 12191 tūkst. Lt, gruodžio mėnesį – 20579 tūkst. Lt mokesčių mokėtojų turėtą mokesčių permoką tų mokesčių mokėtojų skolai muitinei padengti;
- įmonės, realizuojančios prekes Rusijos rinkoje (pvz., AB "Naujoji rūta", UAB "Šiaulių televizoriai"), perkelia savo gamybos padalinius į Kaliningrado specialiąją ekonominę zoną dėl čia taikomų mokesčių lengvatų, pigesnių žaliavų, energetinių resursų;
- pridėtinės vertės mokesčio 2000 metais surinkta 47102 tūkst. Lt, arba 1,4 proc. mažiau nei 1999 m., nes sumažėjo realizuotos produkcijos apimtis vidaus rinkoje ir padidėjo prekių eksportas. Dėl šios priežasties mažėjo mokėtinos bei didėjo priklausančio gražinti pridėtinės vertės mokesčio sumos. 2000 metais į valstybės biudžetą gražinta bei užskaityta kitų mokesčių nepriemokai padengti atitinkamai 1065,6 mln. Lt ir 68,1 mln. Lt, iš viso 1133,7 mln. Lt, arba 46,9 mln. Lt daugiau nei 1999 metais. PVM nesurinkimą, kaip ir 1999 metais, sąlygojo ir tai, kad įmonės, kurios teikia paslaugas arba atlieka darbus, finansuojamus iš biudžeto, esant valstybės skolai, nemoka PVM ir delpinigiaai neskaiciuojami, nes PVM mokėjimo terminas yra apmokėjimo už įmonės atliktus darbus ir paslaugas diena. Deklaruotas, bet nesumokėtas PVM dėl biudžetinių įstaigų įsiskolinimo 2001 m. sausio 1 d. sudarė apie 28,5 mln. Lt. PVM įplaukų į valstybės biudžetą sumažėjimui įtakos turėjo ir įmonių likvidavimas, bankrotai, reorganizacijos bei rekonstrukcijos. Rekonstruojant įmones mažėjo pardavimo ir didėjo pirkimo PVM, o kartu ir gražintinas iš valstybės biudžeto mokesčiai. Todėl Seimas priėmė PVM įstatymo 17 str. pakeitimą (2000-07-13 Nr.VIII-1841), numatantį nuo 2000-10-01 apriboti šio mokesčio sugražinimą;
- akcizų nesurinkimui įtakos turėjo sumažėjusi akcizinių prekių realizacija (AB "Anykščių vynas", AB "Mažeikių nafta" ir BĮ UAB "Philip Moris Lietuva" - atitinkamai vynu, naftos produktų ir tabako gaminių realizacija). Be to, BĮ UAB "Philip Moris Lietuva" 2000 metų sausio-vasario mėnesiais akcizo nemokėjo, nes 2000 m. sausio 1 d. šio mokesčio permoka buvo 42,5 mln. Lt. Mažiau įplaukų iš akcizų surinkta iš importuotojų, nes, palyginti su 1999 metais, sumažėjo akcizo apmokestinamų prekių apimtys: alkoholinių gėrimų – 16 proc., alaus – 26 proc., tabako gaminių – 33 proc., variklių benzino – 63 proc. Importuojant skystą krosnių kurą, už 1 toną buvo mokama tik 20 Lt akcizo mokesčio. Faktiškai šis krosnių kuras buvo realizuojamas bei naudojamas kaip dyzeliniai degalai, už kurių 1 toną privalu mokėti 560 Lt akcizo mokesčio. Per 2000 metų 7 mėn., palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, krosnių kuro importas padidėjo daugiau nei 5 kartus ir sudarė 31 tūkst. tonų. Nustatius 20 Lt akcizą už 1 toną, o ne 560 Lt, valstybės biudžetas negavo apie 20 mln. Lt akcizo ir PVM. Lietuvos Respublikos Vyriausybei priėmus 2000-09-08 nutarimą Nr.984, krosnių kuras apmokestinamas dyzelinio kuro akcizu. Taip pat akcizų nesurinkimui turėjo įtakos Akcizų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymu (2000-02-17 Nr.VIII-1553) numatytos lengvatos tiekti degalų atsargas laivams bei orlaiviams be akcizo. Tačiau ūkio subjektų atsiskaitymo už degalų, įsigytų su akcizo mokesčio minėta lengvata, panaudojimas nereglamentuotas;
- tarptautinės prekybos ir sandorių mokesčių surinkimo užduoties neįvykdymui įtakos turėjo importo apimčių sumažėjimas (2000 metais apmokestinamų importo muitais apimtys buvo 24 proc. mažesnės nei 1999 metais), be to, padidėjo žaliavų įvežimas jas perdirbti ir prekėms reeksportuoti (tokiais atvejais mokesčiai nemokami). Įtakos turėjo ir laisvos prekybos sutartyse numatytas muitų mažinimas;
- valstybės institucijų, įstaigų, vykdančių viešojo administratoriaus funkcijas, ir kontrolės institucijų iš ūkinės veiklos gautų nebiudžetinių (specialiųjų) lėšų sumos dydžiui turėjo įtakos tai, kad Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos ir Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos nesurinko specialiųjų lėšų už specialiuosius apskaitos blankus (atitinkamai 11,3 mln.Lt ir 3,6 mln. Lt);
- neigiamą įtaką valstybės biudžeto užduočių vykdymui turėjo didėjančios įmonių, įstaigų ir organizacijų mokesčių nepriemokos, atidėti mokesčiai. Mokesčių nepriemokos į valstybės biudžetą (kartu su delpinigiais) 2000-01-01 buvo 1384605 tūkst. Lt, 2001-01-01 – 1575940 tūkst. Lt, taigi per 2000 metus jos padidėjo 191335 tūkst. Lt, arba 13,8 proc.: akcizų nepriemoka padidėjo 35688 tūkst. Lt, arba 21 proc., PVM – 108378 tūkst. Lt, arba 13,1 proc., kitų mokesčių – 42420 tūkst. Lt, arba 44,2 proc. Atidėtų mokesčių 2000-01-01 buvo 17655 tūkst. Lt, 2001-01-01 – 52739 tūkst. Lt, t.y. 35084 tūkst. Lt, arba beveik 3 kartus, daugiau. Didžiausią jų dalį sudarė pridėtinės vertės mokesčio atidėjimai (37235 tūkst. Lt, arba 70,6 proc.).

2000 metais buvo įvykdytos tik kai kurios valstybės biudžeto mokestinių bei nemokestinių pajamų užduotys ir papildomai gauta atitinkamai 15367 tūkst. Lt ir 47727 tūkst. Lt. Be to, surinkta 2752 tūkst. Lt neplanuotų pajamų už parduotą ilgalaikį turta.

Remiantis Valstybės kontrolei pateiktais duomenimis, bendrieji gamybos ir eksporto rodikliai 2000 metais gerėjo. 2000 metų bendrasis vidaus produktas (BVP – 44930 mln. Lt) buvo 0,9 proc. didesnis, nei prognozuotas, o palyginti su 1999 metais - padidėjo 5,3 proc. Padidėjo prekių ir paslaugų eksportas ir importas, tačiau eksporto didėjimo tempai buvo didesni nei importo (2000 m. prekių ir paslaugų eksportas, palyginti su 1999 m., padidėjo 20,5 proc., importas – 9,3 proc.). BVP padidėjimas 2000 metais reikšmingos tiesioginės įtakos valstybės biudžeto pajamų (mokesčių) gavimui neturėjo.

2.2 Išlaidos

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymu (1999-12-23 Nr.VIII-1503) buvo patvirtinta 6851088 tūkst. Lt asignavimų.

Lietuvos Respublikos Seimas 2000 metų valstybės biudžeto asignavimus tikslino du kartus: Lietuvos Respublikos 2000-07-13 įstatymu Nr.VIII-1833 asignavimai padidinti 6647 tūkst. Lt (patvirtinta 6857735 tūkst. Lt) ir Lietuvos Respublikos 2000-12-07 įstatymu Nr.IX-69 -sumažinti 210870 tūkst. Lt (patvirtinta 6646865 tūkst. Lt).

Iš 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintos 6646865 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų sumos paprastosioms išlaidoms numatyta 6378102 tūkst. Lt, iš jos darbo užmokesčiui – 1982229 tūkst. Lt, ir nepaprastosioms išlaidoms – 268763 tūkst. Lt.

Apyskaitos duomenimis, valstybės biudžeto asignavimų planas - 6646865 tūkst. Lt (tai atitinka 2000 m. valstybės biudžeto įstatymu patvirtintą bendrą asignavimų sumą), iš jų paprastosioms išlaidoms – 6375142,2 tūkst. Lt (arba 2959,8 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta minėtu įstatymu), iš kurių darbo užmokesčiui – 1957597,5 tūkst. Lt (arba 24631,5 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta įstatymu), ir nepaprastosioms išlaidoms – 271722,8 tūkst. Lt (arba 2959,8 tūkst. Lt daugiau, nei patvirtinta įstatymu).

Nurodyti neatitikimai susidarė dėl šių priežasčių:

- 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu buvo patvirtintas 24002 tūkst. Lt Vyriausybės rezervo fondas (programa 6.1, funkcijos kodas 14.1.3) paprastosioms išlaidoms. Lietuvos Respublikos Vyriausybei savo nutarimais iš šių lėšų skyrus 2959,8 tūkst. Lt nepaprastosioms išlaidoms, Apyskaitoje iš Vyriausybės rezervo fondo paprastosioms išlaidoms skirti asignavimai nurodyti mažesni, nei patvirtinta įstatymu. Atitinkamai asignavimai nepaprastosioms išlaidoms nurodyti didesni;
- remiantis 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo 1 str. 2 dalimi, kuria nustatyta, kad valstybės biudžeto asignavimų sumos darbo užmokesčiui yra maksimalios ir jų ekonomija gali būti naudojama kitoms paprastosioms išlaidoms finansuoti, kai kurie asignavimų valdytojai patikslino darbo užmokesčiui patvirtintus asignavimus, juos sumažindami 24631,5 tūkst. Lt; pavyzdžiui, Krašto apsaugos ministerija atskiroms programoms patvirtintus darbo užmokesčio asignavimus sumažino 5023,2 tūkst. Lt, Švietimo ir mokslo ministerija – 1256,1 tūkst. Lt, Vidaus reikalų ministerija – 943,6 tūkst. Lt ir kt.

2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtinti asignavimai panaudoti taip:

- paprastosioms išlaidoms - 6269347,6 tūkst. Lt, arba 98,3 proc., iš jų darbo užmokesčiui - 1912296,5 tūkst. Lt, arba 97,7 proc.;
- nepaprastosioms išlaidoms - 264721,4 tūkst. Lt, arba 97,4 proc.

Finansų ministerija asignavimų valdytojams 2000 metais pervedė 6542972,4 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų (įskaitant asignavimų valdytojų gražintus), arba 103892,6 tūkst. Lt (1,6 proc.) mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu.

Finansavimas buvo nevienodas tiek pagal asignavimų valdytojus, tiek ir pagal valstybės funkcijas, pavyzdžiui:

- asignavimų valdytojams perduota asignavimų mažiau, nei buvo patvirtinta:
 - Krašto apsaugos ministerijai - 37449,3 tūkst. Lt (6,9 proc.);
 - Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai - 3681,5 tūkst. Lt (0,8 proc.);
 - Ūkio ministerijai - 3162 tūkst. Lt (7,2 proc.);
 - Žemės ūkio ministerijai - 1353,9 tūkst. Lt (0,3 proc.);
 - Kultūros ministerijai - 545 tūkst. Lt (0,7 proc.);
 - Vidaus reikalų ministerijai - 224 tūkst. Lt (0,2 proc.);
- taip pat perduota asignavimų mažiau, nei patvirtinta pagal valstybės funkcijas:
 - krašto apsaugai - 40677,9 tūkst. Lt (6,2 proc.);

bendrosioms valstybės paslaugoms - 8202,3 tūkst. Lt (1,4 proc.);
viešajai tvarkai ir visuomenės apsaugai - 5818,1 tūkst. Lt (0,6 proc.);
socialinei apsaugai, globai ir rūpybai - 4186,9 tūkst. Lt (0,6 proc.);
sveikatos apsaugai - 2178,1 tūkst. Lt (0,4 proc.).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Finansų ministerija, gavusi iš ministerijų, departamentų ir kitų biudžetinių įstaigų mokėjimo paraiškas, tinkamai neatliko pervedamų lėšų poreikio analizės ir neužtikrino, kad įstaigoms ir organizacijoms valstybės biudžeto lėšos būtų skiriamos racionaliai.

Mokestinių ginčų komisija daugelyje mokėjimo paraiškų prašė Finansų ministerijos perversi darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms didesnes asignavimų sumas, nei buvo priskaičiuota už atitinkamą laikotarpį. Dėl to per visus 2000 metus nepanaudotų asignavimų šiems tikslams sumos palaipsniui didėjo. Metų pabaigoje nepanaudotų asignavimų darbo užmokesčiui likutis buvo 222380,84 Lt, o socialinio draudimo įmokoms – 59287,81 Lt. Komisijos sąskaitos banke likutis metų pabaigoje buvo 273611,86 Lt (20,76 proc. visų gautų asignavimų), kuris 2001-01-03 mokėjimo pavedimu Nr.366 grąžintas į valstybės išdo sąskaitą.

Analogiškai 2000 metų pabaigoje patenkinta Vyriausiosios administracinių ginčų komisijos 2000-12-01 mokėjimo paraiška dėl 65000 Lt, neatsižvelgus į nepanaudotų 176839 Lt likutį atsiskaitomojoje sąskaitoje banke. Metų pabaigoje Komisija į valstybės biudžetą grąžino 117,4 tūkst. Lt nepanaudotų asignavimų.

Per 2000 metus iš valstybės biudžeto padaryta 6534069 tūkst. Lt išlaidų, arba 112796 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu, dėl nevykdomų programų ir ne visų atiduotų bei nepanaudotų asignavimų patvirtintoms programoms vykdyti. Asignavimų valdytojai panaudojo 98,3 proc. patvirtintų bei 99,9 proc. gautų asignavimų ir iki 2001-01-10 7701,3 tūkst. Lt (arba 0,1 proc.) nepanaudotų asignavimų grąžino į valstybės biudžetą (remiantis Biudžeto sandaros įstatymo 32 str.).

Vertinant 2000 m. valstybės biudžeto asignavimų panaudojimą pagal valstybės funkcijas, nustatyta, kad 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintoms programoms vykdyti jų buvo ir gauta, ir panaudota mažiau, nei patvirtinta, pavyzdžiui:

- krašto apsaugai - panaudota 40745 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta, ir 67,1 tūkst. Lt mažiau, nei gauta;
- išlaidoms, nepriskirtoms - panaudota 24565,8 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta, pagrindinių funkcijų grupėms ir 1388,6 tūkst. Lt mažiau, nei gauta;
- bendrosioms valstybės paslaugoms - panaudota 9338,8 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta, ir 1136,5 tūkst. Lt mažiau, nei gauta;
- žemės ūkiui, miškininkystei, - panaudota 3916,2 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta, žuvininkystei ir veterinarijai ir 610,3 tūkst. Lt mažiau, nei gauta;
- švietimui - panaudota 2475,5 tūkst. Lt mažiau, nei patvirtinta, ir 387,7 tūkst. Lt. mažiau, nei gauta.

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto išlaidų struktūra

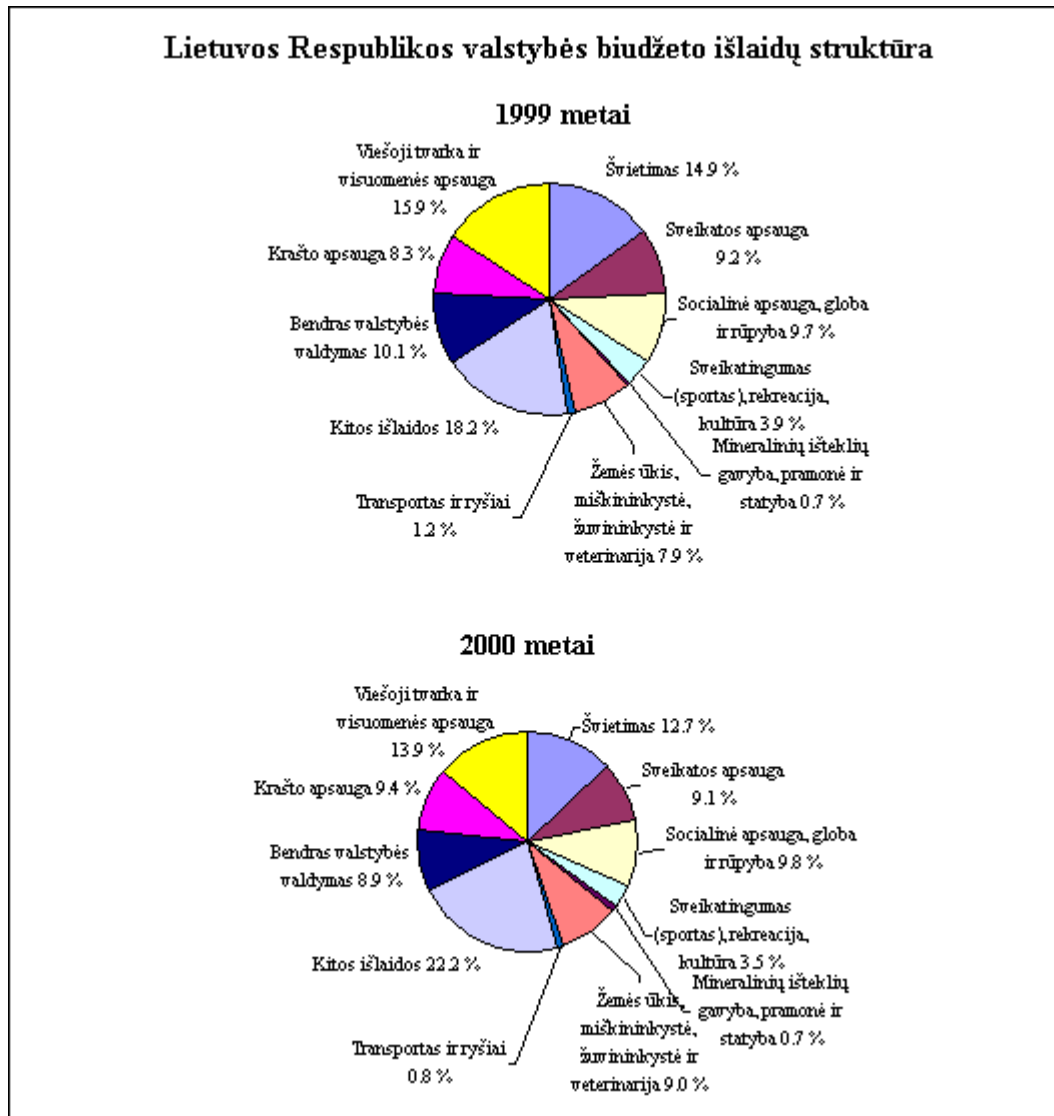

Diagrama 5

Patikrinus Vyriausybės rezervo fondui įstatymu patvirtintų asignavimų paskirstymą, nustatyta, kad pažeidžiant Biudžetinės sandaros įstatymo (1990-07-30 Nr. I-430) 14 straipsnio nurodymą Vyriausybės nutarimais skirstyti Vyriausybės rezervo fondo lėšas išlaidoms, kurių negalima numatyti tvirtinant biudžetą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-04-14 nutarimu Nr. 429 (pasirašė Ministras Pirmininkas A. Kubilius ir finansų ministras V. Dudėnas) iš Vyriausybės rezervo fondo 350 tūkst. Lt lėšų buvo skirta išlaidoms, numatytoms 2000 metų valstybės biudžeto įstatyme.

2.3 Valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų įsiskolinimai

Valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų biudžeto lėšų debitorinis įsiskolinimas per 2000 metus padidėjo 40607,6 tūkst. Lt (62,9 proc.) ir 2001-01-01 sudarė 105178,2 tūkst. Lt, arba 1,6 proc. 2001 metų valstybės biudžeto pajamų (Lietuvos Respublikos 2000-12-19 įstatymas Nr. IX-89).

2000 metų valstybės biudžeto įstatymo 12 str. 1 d. pavedus valstybės biudžeto asignavimų valdytojams parengti, patvirtinti ir vykdyti valstybės biudžeto sumažinimo (lyginant 2000 metams patvirtintas asignavimų sumas su 1999 metų patikslintu planu) priemonių planus, užtikrinančius patvirtintų programų finansavimą ir kreditorinio įsiskolinimo padengimą, įstaigų biudžeto lėšų kreditorinis įsiskolinimas per 2000 metus sumažėjo 107544,4 tūkst. Lt (24 proc.) ir 2001-01-01 sudarė 340765 tūkst. Lt, arba 5,3 proc. 2001 metų valstybės biudžeto pajamų bei 4,6 proc. išlaidų (Lietuvos Respublikos 2000-12-19 įstatymas Nr. IX-89). Tačiau 2000 metais 24 biudžetinės įstaigos (iš 234 - 10 proc.), kurių kreditorinis įsiskolinimas per metus padidėjo 99,2 mln. Lt, nesiėmė pakankamai efektyvių priemonių dėl kreditorinio įsiskolinimo padengimo ir 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo 12 str. 1 d. pavedimą įvykdė tik iš dalies.

Atkreiptinas dėmesys: asignavimų valdytojai 2000 metų pradžioje turėjo atsargų už 121171,1 tūkst. Lt, o 2000 metų pabaigoje - 230545,2 tūkst. Lt, arba 94,4 proc. per metus panaudotos sumos, iš kurios vien mašinų ir įrengimų

atsarginių dalių atsargų likutis – 22101,6 tūkst. Lt, tai yra 1,8 karto daugiau, nei panaudota per visus biudžetinius metus. Taigi nemaža dalis asignavimų yra įšaldyta atsargose.

Rengiant Valstybės biudžeto įstatymo ir/ar jo pakeitimo įstatymo projektus, Finansų ministerija neatliko išsamios asignavimų valdytojų turto ir debitorinio bei kreditorinio įsiskolinimų analizės.

2.4 Valstybės biudžeto deficitas

2000 metų valstybės biudžeto išlaidos, kurios sudarė 6534069 tūkst. Lt, 752776 tūkst. Lt viršijo pajamas. Apyskaitos duomenimis, 2000 metų valstybės biudžeto deficitas buvo 47224 tūkst. Lt mažesnis, nei patvirtintas 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (800000 tūkst. Lt).

Tikrinimo metu nustatyta, kad dėl kai kurių programų vykdymo iš skolintų lėšų 2000 metų valstybės biudžeto faktinis deficitas sumažintas 100397,8 tūkst. Lt. Būtent:

- Finansų ministerijos vykdomai programai 7.1 “Vyriausybės vertybiniais popieriais, išleistiems bankams restruktūrizuoti, išpirkti” (funkcijos kodas 14) 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu buvo patvirtinta 88386 tūkst. Lt asignavimų. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2000-11-22 nutarimu Nr.1397 Finansų ministerijai suteikė teisę išpirkti šias obligacijas prieš terminą už nominalią vertę, apie tai pranešus obligacijų turėtojams ne vėliau kaip prieš mėnesį. Finansų ministerija šia teise pasinaudojo ir raštu AB Turto bankui, AB Lietuvos taupomajam bankui, AB Lietuvos žemės ūkio bankui pranešė, kad 2000-12-28 numatoma išpirkti dalį Vyriausybės vertybinių popierių bankams restruktūrizuoti. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, biudžetinių metų pabaigoje teikdama Lietuvos Respublikos Seimui 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, pasiūlė minėtą Finansų ministerijos vykdomą programą pripažinti netekusia galios. Lietuvos Respublikos Seimas patikslintą 2000 metų valstybės biudžetą patvirtino 2000-12-07 įstatymu Nr.IX-69. Vyriausybės vertybiniai popieriai 2000-12-28 buvo išpirkti iš skolintų lėšų (VVP išleisti užsienyje), t.y. minėta programa įvykdyta, tačiau ne iš valstybės biudžeto lėšų, o iš skolintų lėšų. Šiuo atveju valstybės biudžeto deficitas buvo sumažintas 88386 tūkst. Lt;
- Finansų ministerijos vykdomai programai 9.1 “LAIB prievolės banko kreditoriams įvykdyti” (funkcijos kodas 14.1.1) 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu buvo patvirtinta 29216 tūkst. Lt asignavimų. Apyskaitos duomenimis, šiai programai vykdyti panaudota tik 17150,3 tūkst. Lt asignavimų. Kita dalis (12011,8 tūkst. Lt) panaudota iš skolintų lėšų. Šiuo atveju valstybės biudžeto deficitas buvo sumažintas 12011,8 tūkst. Lt.

2.5 Apyvartos lėšos

2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (1999-12-23 Nr.VIII-1503) buvo patvirtinta 100 mln. Lt apyvartos lėšų.

Valstybės biudžetas 1999 metams buvo patvirtintas be deficito, tačiau faktiškai valstybės biudžeto išlaidos viršijo pajamas, todėl dalis apyvartos lėšų (37,9 mln. Lt) 1999 metų pabaigoje buvo nukreiptos faktiniam valstybės biudžeto deficitui dengti.

Biudžetinės sandaros įstatymo (1990-07-29 Nr.I-430) 15 str. nustatyta, kad apyvartos lėšos sudaromos iš biudžeto lėšų likučio, o kai jo nepakanka – iš planinių pajamų. Tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybė, biudžetinių metų pabaigoje rengdama 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, nepasiūlė padidinti apyvartos lėšų iš planinių pajamų, todėl Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymo pakeitimo įstatymu (2000-12-07 Nr.IX-69) buvo patikslintos apyvartos lėšos ir patvirtinta 62066 tūkst. Lt, t.y. 37934 tūkst. Lt mažiau. Taigi 2000 metais apyvartos lėšos nebuvo atkurtos iki biudžetinių metų pabaigos, kaip to reikalavo Biudžeto sandaros įstatymo (2000-07-11 Nr.VIII-1821) 16 ir 18 str.

2.6 Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita

Biudžeto sandaros įstatymo 34 str. 1 d. nustatyta, kad Apyskaita turi būti parengta atsižvelgiant į atitinkamų metų patvirtinto valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo rodiklius, panaudotas Vyriausybės rezervo lėšas bei perkeltas viršplanines ir nepanaudotas įmokų į biudžetą, skirtų specialiosioms programoms finansuoti, sumas.

Valstybės biudžeto apskaitos, valstybės biudžeto įvykdymo balanso ir Apyskaitos sudarymo tvarka iki šiol teisės aktais neregamentuota. Apyskaitos sudarymo tvarką privalo nustatyti Finansų ministerija (Biudžeto sandaros įstatymo 34 str. 6 d.).

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita iš esmės sudaryta remiantis 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintais rodikliais, vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 34 str. 1 p. nurodymu. Valstybės kontrolė dėl Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos ir balanso teikia šias pastabas:

1. Apyskaitoje nėra duomenų apie 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu Žemės ūkio ministerijos Nacionalinei žemės ūkio plėtojimo programai (kodas 1.1) vykdyti patvirtintas (80950 tūkst. Lt) ir panaudotas subsidijas už supirktus perdirbti cukrinius runkelius.
2. 2000 metų Valstybės biudžeto įstatymu Finansų ministerijai patvirtintoms trims programoms (funkcijų kodai 12.1, 13.1 ir 16.1) skirti ir panaudoti asignavimai nurodyti ne pagal įstatymu patvirtintus rodiklius, o vienoje eilutėje "Perduotos lėšos".
3. Apyskaitoje (ne balanso dalyje) nenurodytos anksčiau perskolintų ūkio subjektams valstybės pasiskolintų lėšų gražintinos sumos.
4. Apyskaitoje ir paaiškinamajame rašte nėra duomenų apie asignavimų valdytojams faktiškai pervestus valstybės biudžeto asignavimus (įskaitant gražintus) ir į valstybės biudžetą iki 2001-01-10 bei po 2001-01-10 gražintus nepanaudotus asignavimus (pagal asignavimų valdytojus ir valstybės funkcijas).
5. Nėra Apyskaitos privalomojo dokumento - valstybės biudžeto įvykdymo rezultatų ataskaitos.
6. Valstybės biudžeto įvykdymo balansas yra nepakankamai informatyvus ir išsamus - nėra duomenų apie ūkio subjektų įsiskolinimą valstybės biudžetui už mokesčius ir kitas gautinas sumas.

Apie valstybės biudžeto, valstybės piniginių fondų, taip pat biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos ir atskaitomybės būklę bei su tuo susijusias problemas Valstybės kontrolė 2000 metais ne kartą informavo Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetą bei Vyriausybę.

2.7 Valstybės sektoriaus apskaita ir atskaitomybė

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgęs į Valstybės kontrolieriaus išvadoje dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos teiktas pastabas dėl valstybės sektoriaus buhalterinės apskaitos tvarkymo ir finansinės atskaitomybės sudarymo, 1998-11-24 nutarimu Nr.VIII-932 "Dėl Lietuvos Respublikos 1997 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos" pasiūlė Vyriausybei iki 1999-07-01 parengti ir patvirtinti valstybės sektoriaus finansinės atskaitomybės, kuri atitiktų tarptautinius standartus, diegimo programą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vykdydama minėtą Seimo nutarimą, 1999-08-23 nutarimu Nr.911 patvirtino Valstybės sektoriaus finansinės atskaitomybės, kuri atitiktų tarptautinius standartus, diegimo programą, kurioje pavedė Finansų ministerijai ir Lietuvos Respublikos audito, apskaitos ir turto vertinimo institutui, vadovaujantis Tarptautinės buhalterijų federacijos parengtais Tarptautiniais valstybės sektoriaus apskaitos standartais, iki 2000-07-01 parengti Lietuvos Respublikos valstybės sektoriaus apskaitos standartus, o iki 2000-08-01 – instrukcijas ir metodinius nurodymus, kaip juos taikyti, tačiau *iki šiol šie Vyriausybės pavedimai neįvykdyti*.

2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtinti asignavimų valdytojai ir kitos biudžetinės įstaigos 2000 metais apskaitą tvarkė grynųjų pinigų principu bei pagal atgyvenusį sąskaitų planą, taip pat vadovavosi buvusios TSRS Finansų ministerijos 1987-03-10 įsakymu Nr.61 patvirtinta instrukcija "Dėl iš valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų ir organizacijų buhalterinės apskaitos", kuri galiojo iki 1999-12-31 (Lietuvos Respublikos 1997-12-23 įstatymo Nr.VIII-587 1 str. 2 d.).

Finansų ministerija tik 2001 metais (finansų ministro 2001-03-16 įsakymas Nr.70) patvirtino *Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarką (toliau – Tvarka), kuri neatitinka tarptautinių apskaitos standartų, bendrųjų apskaitos principų ir iš esmės neatitinka nei tarptautinės praktikos, nei dabartinių reikalavimų*. Šiuo įsakymu pratęsta buvusi tarybinė biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarka, kurioje yra tik nedidelių pakeitimų.

Parengtoje Tvarkoje nėra tiksliai apibrėžtos sąvokos, todėl kai kurie vartojami terminai yra neišsamūs ir/ar netikslūs (pvz.: "amortizacija" ir "nusidėvėjimas", "sąnaudos" ir "išlaidos" bei kt.). Pavyzdžiui, pagal tarptautines normas turtas grupuojamas į ilgalaikį ir trumpalaikį, o Tvarkoje biudžetinių įstaigų turtas skirstomas į tris kategorijas: ilgalaikį, trumpalaikį ir į atsargas.

17-asis tarptautinis apskaitos standartas nustato, kad tuo atveju, jeigu lizingo sandoriai nėra atspindėti nuomininko balanse, įmonės ekonominiai ištekliai ir įsipareigojimų lygis yra įvertinamas nepakankamai, taigi kartu iškraipomi ir finansiniai rodikliai. Dėl šios priežasties tikslinga pripažinti lizingą nuomininko balanse ir kaip turtą, ir kaip įsipareigojimus mokėti būsimojus išperkamosios nuomos mokesčius. Finansų ministerija, neatsižvelgdama į tarptautinę praktiką, Tvarkoje nustatė, kad išperkamosios nuomos būdu įsigytą turtą biudžetinės įstaigos privalo įtraukti į užbalansinę sąskaitą. Dar blogiau – sumokėtus tiekėjui dalinius įnašus už ilgalaikį turtą, įsigytą išperkamosios nuomos būdu, Tvarkoje nurodyta į apskaitą įtraukti kaip įstaigos debitorinį įsiskolinimą. Tuo nerealiai padidinama biudžetinių įstaigų skola (debitorinis įsiskolinimas), nors šiuo atveju biudžetinės įstaigos lieka skolingos turto tiekėjams.

Asignavimų valdytojai įsigyja ilgalaikį turtą išperkamosios nuomos būdu be garantijos dėl būsimųjų biudžetinių metų asignavimų nepaprastosioms išlaidoms. Turto įsigijimo tvarka tokiu būdu nenumatyta, o jo apskaita Tvarkoje nustatyta nesivadovaujant 17-uoju tarptautiniu apskaitos standartu.

Asignavimų valdytojai paskolas, gautas ilgalaikiam turtui įsigyti valstybės vardu ir/ar su valstybės garantija, apskaitoje ir atskaitomybėje nurodo skirtingai - Tvarkoje tokių paskolų apskaita nenumatyta. Tvarkoje yra ir kitų neišspręstų apskaitos tvarkymo klausimų.

Finansų ministerijos (1997-12-29 raštas Nr.03-09/5493) nustatytoje Biudžeto lėšomis išlaikomų įstaigų ir organizacijų balansų ir apyskaitų sudarymo tvarkoje nenumatyta, kad Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo apyskaitoje (forma Nr.2) būtų nurodyti įstaigų gražinti į valstybės biudžetą nepanaudoti asignavimai ir pateikta tiksli informacija apie biudžetiniais metais faktiškai gautus asignavimus.

Iš valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų metinė ir ketvirtinė finansinė atskaitomybė (išlaidų sąmatų vykdymo balansas, biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo apyskaita ir kitos apyskaitos) nustatyta finansų ministro 1999-12-31 įsakymu Nr.304. Vėliau minėtas įsakymas buvo ne kartą keistas (2000-12-28 Nr.346, 2001-02-15 Nr.39, 2001-03-28 Nr.91, 2001-06-29 Nr.194), tačiau atskaitomybė išliko neišsami.

Valstybės sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės pagrindinė problema - nėra parengtų ir patvirtintų nacionalinių valstybės sektoriaus apskaitos standartų, atitinkančių tarptautinius apskaitos standartus.

Nacionalinių teatrų, koncertinių organizacijų ir kitų kultūros įstaigų teisinis statusas iki šiol yra neapibrėžtas, jų apskaitos ir finansinės atskaitomybės sudarymo tvarka nenustatyta.

Neišspręstos viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų finansinės apskaitos (ypač pajamų ir sąnaudų pripažinimo apskaitoje tvarkos) ir atskaitomybės sudarymo bei mokesčių problemos, kylančios dėl šių įstaigų veiklos specifikos.

Apie tai informuotas Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetas bei Vyriausybė.

2.8 Vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos

Valstybės kontrolės iniciatyva ir Lietuvos Respublikos Seimo siūlymu (1997-11-25 nutarimas Nr.VIII-535) Lietuvos Respublikos Vyriausybė savo nutarimais patvirtino šiuos teisės aktus dėl vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos:

- Valstybinio sektoriaus vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos sukūrimo programą (1998-02-13 nutarimas Nr.179, 2000-10-18 nutarimas Nr.1247). Finansų ministras, vadovaudamasis šia programa, 2001-01-31 įsakymu Nr.26 patvirtino Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito vadovą;
- Valstybės įmonės ar įstaigos vidaus audito tarnybos nuostatus (2000-02-07 nutarimas Nr.127);
- Nuolatinės tarpžinybinės komisijos vidaus audito sistemos kūrimui valstybiniame sektoriuje koordinuoti sudėtį ir šios komisijos nuostatus (2001-03-09 nutarimas Nr.273);
- Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo vertinimo tvarką (2001-04-05 nutarimas Nr.379).

Vidaus audito sistemos efektyviam funkcionavimui nėra šių būtinų teisės aktų:

1. *Vidaus audito įstatymo.*
2. *Nacionalinių vidaus audito standartų, atitinkančių Tarptautinius vidaus audito standartus.*
3. *Vidaus kontrolės sistemų vertinimo metodinių nurodymų.*

Vidaus audito tarnybos (vidaus auditorių pareigybės) valstybės įmonėse ir įstaigose turėjo būti įsteigtos iki 2000 m. gruodžio 1 d. Biudžeto sandaros įstatymo (2000-07-11 Nr.VIII-1821) 36 str. 4 ir 5 d. nurodyta, kad vidaus audito tarnybos atlieka valstybės ir savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų ir joms pavaldžių institucijų programų išlaidų sąmatų vidaus auditą ir vertina programų vykdymą Vyriausybės nustatyta programų vykdymo vertinimo tvarka.

Finansų ministerija, atsakinga už vidaus audito sistemos funkcionavimą, 2001-01-26 raštu Nr.03/06-02-0101081 Vyriausybei pateikė iš 141-os įstaigos bei įmonės surinktus duomenis apie 2001-01-01 valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito sistemos būklę, tačiau šie duomenys ir atlikta analizė - neišsamūs, todėl neatspindi vidaus audito sistemos realios būklės. Finansų ministerija neįvykdė Vyriausybės 2000-10-18 nutarimu Nr.1247 patvirtintoje minėtoje Programoje numatytos priemonės.

Bendras metodinis vadovavimas valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo vertinimui pavestas Finansų ministerijai (Vyriausybės 2001-04-05 nutarimo Nr.379 3 p.).

Finansų ministerijoje yra įsteigta Vidaus audito tarnyba (2 etatai), Valstybės išdo departamento Audito skyrius (5 etatai) ir Biudžeto departamento Vidaus audito metodologijos skyrius (4 etatai). Pastarieji du skyriai nėra tiesiogiai pavaldūs įstaigos vadovui, o šių skyrių uždaviniai ir funkcijos, formuojant valstybinio sektoriaus vidaus audito metodologijos

politiką, dubliuojamos. Finansų ministerijos Vidaus audito tarnyba ir Biudžeto departamento Vidaus audito metodologijos skyrius 2000 metais nefunkcionavo.

Finansų ministerija 2000 metais vidaus auditą atliko tik penkiose įstaigose.

Valstybės sektoriuje vidaus kontrolė nepakankamai efektyvi, o vidaus audito sistema įdiegta tik iš dalies (Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2000-02-07 nutarimu Nr.127 nustatytas vidaus audito tarnybų/pareigybių įsteigimo terminas buvo atidėtas iki 2000-12-01).

Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito tarnybos (vidaus auditoriai) 2000 metų valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo nevertino ir programų vykdymo ataskaitų neteikė Finansų ministerijai. Finansų ministerija Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo neapibendrinio ir šio apibendrinimo neteikė Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komitetui (Komitetas sudarytas ir jo nuostatai patvirtinti Vyriausybės 1999-04-16 nutarimu Nr.434).

3 VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO TIKRINIMO REZULTATAI

Valstybės kontrolė atliko 2000 metų valstybės biudžeto asignavimų naudojimo tikrinimus (finansinį ir veiklos auditą) 177 ūkio subjektuose.

Pagal tikrinimų rezultatus priimta 80 sprendimų, įpareigojančių tikrintų įstaigų, organizacijų vadovus pašalinti nustatytus pažeidimus, patraukti atsakomybėn atsakingus darbuotojus dėl nustatytų klaidų, išieškoti ir pervesti į valstybės biudžetą neteisėtai panaudotas lėšas, užpajamuoti neapskaiytą turta ir tinkamai sutvarkyti apskaitą bei atskaitomybę; pateiktos išvados ir rekomendacijos dėl veiklos trūkumų (64 raštai), o dėl 33 tikrinimų surašytos išvados, nes esminių pažeidimų nenustatyta arba jie ištaisyti tikrinimų metu. Be to, Valstybės kontrolė parengė išvadas bei rekomendacijas asignavimų valdytojams, steigėjams ir aukščiausiosioms valdžios ir valdymo institucijoms.

Tikrinimų metu išryškėjo tokios bendro pobūdžio problemos:

1. Pakeitus valstybės biudžeto išlaidų planavimo bei finansavimo tvarką, 1999-2000 metų valstybės biudžetas buvo parengtas taikant programinį biudžeto sudarymo principą: biudžeto asignavimai tvirtinami ir jų apskaita tvarkoma pagal programas ir pagal įstaigas, vykdančias tas programas. Tačiau ne visoms patvirtintoms programoms buvo nustatyti tikslai ir vertinimo kriterijai.

2. 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintos programos, numatytos valstybės institucijoms ir kitoms tarnyboms išlaikyti (funkcijos kodas – 1), įvardintos skirtingai. Pvz.:

Vyriausioji rinkimų komisija – “Valstybės valdymas”,
Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba – “Moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas”,
Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas - “Konstitucinio Teismo išlaikymas”,
Finansų ministerija – “Finansų politikos įgyvendinimas”,
Europos teisės departamentas prie LRV – “Teisės aktų projektų ekspertizė”,
Statistikos departamentas prie LRV – “Valstybinės statistikos tvarkymas”,
Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos – “Mokesčių administravimas”,
Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos – “Valstybės valdymas” ir kt.

3. Finansų ministerijos parengtos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2000 m. metinės įvykdymo apyskaitos, sudarytos pagal funkcinę klasifikaciją, asignavimų valdytojus ir programas bei ekonominę klasifikaciją, duomenimis, asignavimų valdytojų paskoloms dengti (ekonominės klasifikacijos kodas – 2.20) patvirtinta 100011 tūkst. Lt asignavimų, panaudota - 98715,9 tūkst. Lt, skolų palūkanoms mokėti (ekonominės klasifikacijos kodas – 1.02) patvirtinta 27537,3 tūkst. Lt asignavimų, panaudota - 23803,7 tūkst. Lt. Tačiau 2000 metų valstybės biudžeto įstatyme (taip pat ir Vyriausybės 2001-01-10 nutarimu Nr.25 patvirtintame 2001 metų valstybės biudžeto asignavimų paskirstyme pagal tvirtinamas programas) ne visiems asignavimų valdytojams (išskyrus Krašto apsaugos ministeriją) asignavimai paskoloms dengti ir skolų palūkanoms mokėti patvirtinti tam tikslui įvardintai programai (“Paskolų, gautų valstybės vardu ir su valstybės garantija, gražinimas ir skolų palūkanų mokėjimas”).

4. Trims programoms vykdyti nebuvo panaudota 5834 tūkst. Lt (0,1 proc.) patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų:

- Ryšių reguliavimo tarnybos programai 1.1 “Ryšių valdymas ir kontrolė” (funkcijos kodas 12.7.1) - 3926 tūkst. Lt;
- Civilinės aviacijos departamento prie Susisiekimo ministerijos programai 1.1 “Oro uostų, vežėjų ir orlaivių naudotojų techninės priežiūros ir aviacinio saugumo užtikrinimas” (funkcijos kodas 12.9.1) - 1495 tūkst.Lt;
- apskričių viršininkų administracijų programai “Administracinių ginčų komisijų išlaikymas” (funkcijos kodas 3.2.1) - 413 tūkst. Lt, iš jų 3-jų apskričių viršininkų administracijose 101 tūkst. Lt panaudota ne pagal paskirtį – programai “Valstybės valdymas” (Kauno – 59 tūkst. Lt, Tauragės – 14 tūkst. Lt ir Utenos – 28 tūkst. Lt).

Valstybės kontrolės nuomone, dėmesys turėtų būti atkreiptas ir į šiuos dalykus:

1. 14 asignavimų valdytojų viršijo 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu darbo užmokesčiui patvirtintus asignavimus (170,7 tūkst. Lt) kitų paprastųjų išlaidų sąskaita:

- Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija programai “Centrinių institucijų išlaikymas” – 49,8 tūkst. Lt;
- Kultūros ministerija programai “Visuomenės bibliotekinis ir informacinis aptarnavimas” – 33,8 tūkst. Lt;
- Vilniaus miesto 4-asis apylinkės teismas programai “Teisinės sistemos reformos metmenų įgyvendinimas” – 28,2 tūkst. Lt;
- Statistikos departamentas programai “Statistiniai tyrimai ir surašymai” – 13,3 tūkst. Lt;
- Geografijos institutas programai “Mokslo potencialo palaikymas” – 11 tūkst. Lt;
- Žemės ūkio ministerija programai “Profesinis rengimas” (vykdytojas - Darbo ekonomikos ir mokymo metodikos tarnyba) – 8,6 tūkst. Lt;
- Vilniaus apskrities viršininko administracija programai “Rytų Lietuvos socialinio plėtojimo ir mokymo valstybine kalba tobulinimas” – 7,2 tūkst. Lt;
- Kultūros vertybių apsaugos departamentas programai “Kultūros vertybių apsauga” – 6,6 tūkst. Lt;
- Lietuvos šaulių sąjunga programai “Pagalba šaulių sąjungai” – 5,4 tūkst. Lt;
- Medicinos biblioteka programai “Medicinos darbuotojų informacinis aprūpinimas” – 2,9 tūkst. Lt;
- Telšių apskrities viršininko administracija programai “Žemės ūkio institucijų išlaikymas” (vykdytojas - Žemės tvarkymo departamento Mažeikių rajono žemėtvarkos skyrius) – 1,4 tūkst. Lt;
- Hidrometeorologijos tarnyba programoms “Aviaciniai meteorologiniai stebėjimai ir prognozės” ir “Telekomunikacinis hidrometeorologinio tinklo aptarnavimas” – 1 tūkst. Lt;
- Aplinkos ministerija programai “Žinybinis archyvas” - 0,8 tūkst. Lt;
- Švietimo ir mokslo ministerija programai “Kitų švietimo įstaigų funkcionavimas” (vykdytojas - Respublikinis pedagoginis muziejus) – 0,7 tūkst. Lt. Nors programai “Profesinis mokymas” skirti asignavimai darbo užmokesčiui neviršyti, tačiau 7 mokyklos 177,3 tūkst. Lt viršijo asignavimų valdytojo patvirtintas sąmatas (Jonavos politechnikos mokykla – 79,9 tūkst. Lt, Kauno lengvosios pramonės ir paslaugų verslo mokykla – 76,6 tūkst. Lt ir kitos).

2. 7 asignavimų valdytojai viršijo 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu nepaprastosioms išlaidoms patvirtintus asignavimus (145,5 tūkst. Lt) paprastųjų išlaidų sąskaita:

- Švietimo ir mokslo ministerija programai “Profesinis mokymas” (vykdytojai: Kauno lengvosios pramonės ir paslaugų verslo mokykla – 23 tūkst. Lt, Zarasų žemės ūkio mokykla – 2,3 tūkst. Lt) – 25,3 tūkst. Lt ir programai “Aukštesniosios studijos” (vykdytojas - Vilniaus aukštesnioji technikos mokykla) – 11 tūkst. Lt;
- Kauno apskrities viršininko administracija programoms “Vaikų mokymas ir ugdymas” (vykdytojas - Kačerginės vaikų sanatorija “Žibutė”) – 1,3 tūkst. Lt, “Sporto medicinos plėtra” (vykdytojas - Sporto medicinos centras) – 4,6 tūkst. Lt, “Žemės ūkio institucijų išlaikymas” (vykdytojai: Kauno rajono žemės ūkio skyrius – 5,6 tūkst. Lt; Kauno rajono žemėtvarkos skyrius – 10 tūkst. Lt) – 15,6 tūkst. Lt;
- Valstybinė ne maisto produktų inspekcija prie Ūkio ministerijos programoms “Centrinių institucijų išlaikymas” – 33,2 tūkst. Lt ir “Laboratoriniai tyrimai vykdant rinkos priežiūrą” – 21,7 tūkst. Lt;
- Kupiškio rajono apylinkės teismas programai “Teisinės sistemos reformos metmenų įgyvendinimas” – 14,9 tūkst. Lt;
- Panevėžio apygardos administracinis teismas programai “Teisinės sistemos reformos metmenų įgyvendinimas” – 12,1 tūkst. Lt;
- Zarasų rajono apylinkės teismas programai “Teisinės sistemos reformos metmenų įgyvendinimas” – 5 tūkst. Lt;
- Šilutės rajono apylinkės teismas programai “Teisinės sistemos reformos metmenų įgyvendinimas” – 0,8 tūkst. Lt.

3. 4 asignavimų valdytojai viršijo 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu programoms patvirtintus asignavimus kitų programų sąskaita:

- Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija - 1105 tūkst. Lt programai 1.2 “Visuomeninis informavimas telekomunikacijų tinklais” (funkcijos kodas 8.3.1);
- Vidaus reikalų ministerija - 316,3 tūkst. Lt programai 1.4 “Kovinis parengimas” (funkcijos kodas 2.1.1) (programos vykdytojas - Vidaus tarnybos 1-asis pulkas);
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija - 34,3 tūkst. Lt programai 1.1 “Valstybės valdymas” (funkcijos kodas 1.4.2);
- Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija - 1,1 tūkst. Lt programai 1.1 “Įstatymų ir kitų teisės bei techninių norminių dokumentų rengimas” (funkcijos kodas 9.9.1).

Valstybės kontrolė atliko išvardintų asignavimų valdytojų ir jiems kai kurių pavaldžių įstaigų (programų vykdytojų) 2000 metų valstybės biudžeto išlaidų sąmatų vykdymo apyskaitos sudarymo ir asignavimų naudojimo teisingumo tikrinimus

ir nustatė, kad viena iš įstatymu patvirtintų asignavimų viršijimo priežasčių buvo įstaigų 2000-01-01 kreditorinio įsiskolinimo dengimas.

4. Asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžių įstaigų, organizacijų vadovai, skirstydami ir naudodami valstybės biudžeto lėšas, dažniausiai nesilaikė tokių teisės aktų:

- 4.1. Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo (1990-07-30 Nr.I-430) 1 str., Biudžeto sandaros įstatymo (2000-07-11 Nr.VIII-1821) 32 str. 1 d. - asignavimų valdytojai ir biudžetinės įstaigos laiku negrąžino į valstybės biudžetą daugiau negu 350 tūkst. Lt nepanaudotų asignavimų arba juos panaudojo kitų biudžetinių metų išlaidoms padengti (Kultūros vertybių apsaugos departamentas, Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Klaipėdos universitetas, Aplinkos ministerijai 2 pavaldūs departamentai, Sveikatos apsaugos ministerijos Valstybinė teismo psichiatrijos ir narkologijos tarnyba, Vidaus reikalų ministerijos Vidaus tarnybos antrasis pulkas, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos ir 1 jam pavaldus policijos komisariatas, Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios įstaigos, Žemės ūkio ministerijai pavaldi Valstybinė augalų apsaugos tarnyba, 2 apskričių viršinininkų administracijos ir 4 joms pavaldžios įstaigos, Vyriausioji administracinių ginčų komisija). Užsienio reikalų ministerija diplomatinė atstovybių sąskaitose 2001-01-01 paliko 1051 tūkst. Lt didesnį nei vieno mėnesio išlaidų dydžio pareinamąjį lėšų likutį.
- 4.2. Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo (1995-12-05 Nr.I-1113) 8 str. ("Biudžetinių įstaigų asignavimų valdymas"), 9 str. (Biudžetinių įstaigų išlaidos) ir 12 str. (Materialinių vertybių nurašymas ir realizavimas) – Užsienio reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerijos sistemos organizacijos, Žemės ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, 29 profesinės mokyklos ir 9 aukštesniosios mokyklos, Sveikatos apsaugos ministerijos 3 įstaigos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ir 2 rajonų tarnybos, Kultūros vertybių apsaugos departamentas ir Kultūros paveldo centras, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos ir 1 policijos komisariatas, 3 apskričių viršinininkų administracijos ir 4 jai pavaldžios įstaigos.
- 4.3. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos pagrindų įstatymo (1992-06-18 Nr.I-2654) 4 str. (Buhalterinės apskaitos sistema), 9 str. (Ūkinių operacijų fiksavimas) 10 str. (Apskaitos dokumentų įforminimo juridinė galia) – 19 asignavimų valdytojų ir pavaldžių organizacijų; 8 str. (Vyriausiojo finansininko (buhalterio) statusas) – 19 organizacijų vyriausieji finansininkai, tvarkydami buhalterinę apskaitą, neužtikrino buhalterinių įrašų teisingumo; 14 str. (Pagrindiniai reikalavimai) – 29 asignavimų valdytojų ir jiems pavaldžių organizacijų buhalterinės apskaitos duomenys nebuvo patvirtinti inventorizacijų duomenimis (turto, atsiskaitymų ir kt.).
- 4.4. Kai kurie asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios įstaigos bei organizacijos neteisingai tvarkė apskaitą bei sudarė metinę atskaitomybę, iš jų paminėtini: Užsienio reikalų ministerija, Panevėžio m. apylinkės teismas, Klaipėdos m. apygardos teismas, Telšių raj. apylinkės teismas, Visagino m. apylinkės teismas, Vyriausioji administracinių ginčų komisija, Krašto apsaugos ministerijos Motorizuotoji pėstininkų brigada "Geležinis vilkas", Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus visuomenės sveikatos centras, Valstybinė teismo psichiatrijos ir narkologijos tarnyba, Kultūros vertybių apsaugos departamentas ir Kultūros paveldo centras, Aplinkos ministerijos Kauno regiono aplinkos apsaugos departamentas, Švietimo ir mokslo ministerijos Klaipėdos aukštesnioji technikos mokykla, Vilniaus prekybos ir verslo mokykla, Šiaulių konservatorija, Žemės ūkio ministerija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Vidaus reikalų ministerijai pavaldūs Vidaus reikalų ministerijos I ir II pulkai, Turto valdymo ir ūkio departamentas, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos ir 7 policijos įstaigos, Utenos apskrities viršinininko administracija ir jai pavaldžios 7 įstaigos.
- 4.5. Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų, patvirtintų Vyriausybės 1992-03-31 nutarimu Nr.205, 2, 11 ir 19 punktų – 30-ties asignavimų valdytojų ir jiems pavaldžių įstaigų vyriausieji finansininkai netinkamai vykdė savo pareigas ir neužtikrino atskaitomybės teisingumo.
- 4.6. Kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo taisyklių, patvirtintų Vyriausybės 2000-02-17 nutarimu Nr.179, - 42 asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios organizacijos. Pvz., Visagino m. apylinkės teismo kasoje nustatytas 26,9 tūkst. Lt trūkumas ir pagal tikrinimo medžiagą Valstybės kontrolės Kvotos skyrius iškėlė baudžiamąją bylą už turto iššvaistymą; Ūkio ministerijos kasoje nustatytas 0,6 tūkst. Lt trūkumas, kuris padengtas tikrinimo metu.
- 4.7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr.536 patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo bei vykdymo bendrųjų taisyklių – 27 asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios įstaigos.
- 4.8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr.719 patvirtintos Inventorizacijos tvarkos – 18 asignavimų valdytojų ir jiems pavaldžių įstaigų.
- 4.9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-11-17 nutarimo Nr.1341 "Dėl tarnybinių lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo biudžetinėse įstaigose" – 15 asignavimų valdytojų ir pavaldžių organizacijų.
- 4.10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimo Nr.511 "Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo" – 10 asignavimų valdytojų.
- 4.11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991-11-29 nutarimo Nr.499 "Dėl valstybės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinosios bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos" – 6 asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios įstaigos.

4.12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-02-07 nutarimo Nr.127 “Dėl valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito” – 12 asignavimų valdytojų (neįsteigė vidaus audito tarnybų arba pareigybių).

Valstybės kontrolės atliktų tikrinimų rezultatai:

1. Dėl įvairių teisės aktų pažeidimų į valstybės biudžetą ir valstybės pinigų fondus iš 36-ių tikrintų įstaigų bei organizacijų pareikalauta grąžinti 881,2 tūkst. Lt (faktiškai iki 2001-08-20 grąžinta 776,8 tūkst. Lt), iš jų paminėtinos:

- Lietuvos kariuomenės (asignavimų valdytojas – Krašto apsaugos ministerija) padaliniuose Lietuvos Didžiojo kunigaikščio (LDK) Gedimino štabo batalione ir Lietuvos kariuomenės Finansų ir turto tarnyboje, pažeidžiant Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 60 str. 6 d., nesant krašto apsaugos ministro nustatytos premijavimo tvarkos, 2000 m. gruodžio mėn. profesinės karo tarnybos kariams buvo skirta 173,7 tūkst. Lt premijų. Be to, Lietuvos kariuomenės Finansų ir turto tarnybos bei LDK Gedimino štabo bataliono medicinos tarnybos profesinės tarnybos kariams premijos skirtos nesant įsakymo. Tikrinimo metu išmokėtas premijas profesinės karo tarnybos kariai grąžino į valstybės biudžetą;
- Žemės ūkio ministerija į valstybės biudžetą pervedė 146,6 tūkst. Lt lėšų, gautų už administracinio pastato patalpų nuomą bei komunalines ir kitas paslaugas pagal nuomos sutartį (144,5 tūkst. Lt buvo pervesta į Ministerijos pavedimų sąskaitą, o ne į biudžetinę ir specialiųjų lėšų sąskaitas);
- Užsienio reikalų ministerija įpareigota išieškoti ir pervesti į valstybės biudžetą 39,5 tūkst. Lt nepagrįstai išmokėtas darbo užmokesčio, komandiruočių ir kt. lėšas;
- Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios įstaigos pervedė į valstybės biudžetą 39,5 tūkst. Lt neišmokėto darbo užmokesčio ir stipendijų, kurioms suėjęs senaties terminas. Nepanaudotų asignavimų 21 tūkst. Lt likutis, nepervestas iki sausio 10 d., grąžintas į valstybės biudžetą tikrinimo metu;
- Kultūros paveldo centras pervedė į valstybės biudžetą 55,4 tūkst. Lt, kuriuos grąžino personalinė įmonė “Paveldas” kaip neteisingai dvigubai gautas lėšas už dviejų leidinių parengimą spaudai;
- Vilniaus visuomenės sveikatos centras 2000 metų pabaigoje pervedė avansu 33,7 tūkst. Lt nepriskaityto fizinių asmenų pajamų mokesčio, 4,6 tūkst. Lt įmokų socialiniam draudimui ir 5 tūkst. Lt apmokėjo šilumos tiekėjui SPAB “Vilniaus šilumos tinklai” be pateisinamų dokumentų, todėl į valstybės biudžetą pervedė 43,3 tūkst. Lt;
- Vilniaus prekybos ir verslo mokykloje buvo neapskaitytas ir neišreikalautas 18,4 tūkst. Lt debitorinis įsiskolinimas (pareikalauta ir pervesta į valstybės biudžetą 18,4 tūkst. Lt).

2. 24 tikrintos įstaigos įpareigos užpajamuoti neapskaitytą turtą ir išieškotas lėšas (2173,5 tūkst. Lt), iš jų paminėtinos:

- Švietimo ministerijos Šiaulių buitinių mokykla neužpajamavo baigtos statybos objekto (592,4 tūkst. Lt), Šiaulių konservatorija neapskaitė mūrinio garažo (46,8 tūkst. Lt);
- Krašto apsaugos ministerijos Motorizuotos pėstininkų brigados “Geležinis vilkas” štabe ir Karaliaus Mindaugo motorizuotame pėstininkų batalione kareivinių projektavimo bei sargybinės pastato rekonstrukcijos projektavimo ir rekonstrukcijos atlikti darbai (atitinkamai 137 tūkst. Lt ir 565,3 tūkst. Lt) neįtraukti į ilgalaikio turto sąskaitą;
- Šiaulių apskrities Aukštelkės pensionate į apskaitą neįtraukta ilgalaikio turto už 383 tūkst. Lt;
- Kauno technologijos universitete Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka nebuvo indeksuotas ir apskaitytas turtas, taigi jo vertė sumažinta 202,5 tūkst. Lt;
- Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Šiaulių apskrities valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba sumažino turto vertę 26,5 tūkst. Lt.

3. 42-iems tikrintoms įstaigoms nurodyta:

- patraukti drausminėn atsakomybėn 96 atsakingus darbuotojus (Ūkio ministerija – 2, Kultūros vertybių apsaugos departamentas – 3, Kultūros paveldo centras – 4, Alytaus ir Marijampolės apskričių viršinių administracijos – po 2 ir kt.);
- patraukti materialinėn atsakomybėn 10 darbuotojų, iš kurių pareikalauta 8,9 tūkst. Lt (Motorizuota pėstininkų brigada “Geležinis vilkas” – 3/6,4 tūkst. Lt, Lietuvos kariuomenė – 1/0,7 tūkst. Lt ir kt.);
- paskirti 9 pareigūnams pinigines nuoskaitas, kurių bendra suma 12,3 tūkst. Lt (Kūno kultūros ir sporto departamentas – 2/7,3 tūkst. Lt, Vilniaus aukštesnioji technikos mokykla – 2/4 tūkst. Lt ir kt.).

4 BENDROSIOS IŠVADOS

[4.1 Dėl 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo ir jo apyskaitos](#)

[4.2 Dėl asignavimų naudojimo programoms vykdyti](#)

4.1 Dėl 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo ir jo apyskaitos

1. Valstybės biudžetas 2000 metais gavo 65572 tūkst. Lt pajamų mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (pajamų užduotis įvykdyta 98,9 proc.), ir 122762,6 tūkst. Lt (2,1 proc.) mažiau nei 1999 metais.
2. Patvirtintoms programoms vykdyti iš valstybės biudžeto padaryta 112796 tūkst. Lt išlaidų mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (išlaidų užduotis įvykdyta 98,3 proc.), ir 592080,1 tūkst. Lt (10 proc.) daugiau nei 1999 metais.
3. Valstybės biudžeto 2000 metų faktinis deficitas (Apyskaitos duomenimis) 47224 tūkst. Lt mažesnis, nei patvirtintas 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu (išlaidos, viršijančios pajamas, buvo daromos iš skolintų lėšų). Dėl kai kurių programų vykdymo iš skolintų lėšų 2000 metų valstybės biudžeto faktinis deficitas sumažintas 100397,8 tūkst. Lt.
4. Finansų ministerija 2000 metais asignavimų valdytojams perdavė 103892,6 tūkst. Lt asignavimų mažiau, nei patvirtinta 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu, tai yra 98,4 proc. jiems priklausančios sumos. Finansavimas buvo nevienodas tiek pagal asignavimų valdytojus, tiek ir pagal valstybės funkcijas.
5. Asignavimų valdytojai panaudojo 98,3 proc. patvirtintų asignavimų bei 99,9 proc. gautų asignavimų ir iki 2001-01-10 7701,3 tūkst. Lt (0,1 proc.) nepanaudotų asignavimų gražino į valstybės biudžetą.
6. Valstybės biudžeto apskaitos, valstybės biudžeto įvykdymo balanso ir Apyskaitos sudarymo tvarka teisės aktais neregamentuota.
7. Nėra nacionalinių valstybės sektoriaus apskaitos standartų, o galiojanti finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr.70 patvirtinta Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarka iš esmės neatitinka tarptautinės praktikos ir dabartinių reikalavimų.
8. Nepriimtas vidaus audito įstatymas, nėra nacionalinių vidaus audito standartų bei vidaus kontrolės sistemų vertinimo metodinių nurodymų.
9. Valstybės sektoriuje vidaus kontrolė neefektyvi, o vidaus audito sistema įdiegta tik iš dalies. Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito tarnybos (vidaus auditoriai) 2000 metų valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo nevertino ir jų vykdymo ataskaitų Finansų ministerijai neteikė.
10. Apyskaita sudaryta remiantis 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintais rodikliais. Pastabos dėl Apyskaitos pateiktos šios Išvados skyriuje "Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita".

Valstybės kontrolės nuomone, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita visais reikšmingais atžvilgiais yra sudaryta teisingai ir atspindi realią valstybės biudžeto įvykdymo būklę su išlyga, kad nustatyti teisės aktų pažeidimai bei veiklos trūkumai, neefektyvi valstybės sektoriaus vidaus kontrolė ir vidaus audito sistema neturėjo poveikio Apyskaitos rodikliams.

4.2 Dėl asignavimų naudojimo programoms vykdyti

Pateikiamos šios, Valstybės kontrolės požiūriu, reikšmingos išvados dėl asignavimų valdytojų veiklos trūkumų ir valstybės biudžeto asignavimų naudojimo patvirtintoms programoms vykdyti (pagal ministerijas ir jų valdymo sritis bei kitus tikrintus asignavimų valdytojus).

4.2.1 Finansų ministerija ir jos valdymo sritis

Finansų ministerija

Patikrinus visoms (13-ai) programoms patvirtintų 1322947 tūkst. Lt asignavimų naudojimą, teikiamos šios išvados:

1. Finansų ministerijoje nebuvo vykdomi šie finansų ministro įsakymai ir nurodymai, privalomi vykdyti visoms ministerijoms, valstybės ir kitoms tarnyboms dėl vykdomų programų ir joms patvirtintų asignavimų:

- Valstybės biudžeto įstatymu Finansų ministerijai patvirtintos programos 2000 metais buvo vykdomos nepaskyrus atsakingų asmenų už programų vykdymą, be nustatytų programos tikslų, uždavinių, priemonių ir vertinimo kriterijų (finansų ministro 1998-04-27 įsakymu Nr.102 patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto programinio formavimo laikinoji metodika). Todėl negalime pateikti išvados, ar paskirti asignavimai panaudoti programose nustatytiems tikslams ir galimu efektyviausiu būdu bei kiek pasiekti programose nustatyti tikslai;
- nesudarytos vykdomų programų biudžeto išlaidų sąmatų vykdymo apyskaitos (forma Nr.2) (Finansų ministerijos 2001-01-02 raštas Nr.0301-09-0100035 "Dėl 2000 metų valstybės biudžeto išlaidų sąmatų įvykdymo metinės ir 2001 m. ketvirtinės suvestinės atskaitomybės sudarymo tvarkos ir pateikimo terminų");

- lėšų poreikis 3.1 programai "Gyventojams taikomų padidėjusių šiluminės ir elektros energijos kainų dalinis kompensavimas" (funkcijos kodas 14.1.3) nebuvo pagrįstas konkrečiais skaičiavimais – jis suplanuotas pagal ankstesnių metų faktinį įvykdymą (Finansų ministerijos 1994-06-24 raštu Nr.48N patvirtinti Biudžetinių įstaigų išlaidų sąmatų rengimo bendrieji metodiniai nurodymai). Minėtai programai įstatymu patvirtinta 50880 tūkst. Lt asignavimų, panaudota 47519 tūkst. Lt, arba 3361 tūkst. Lt mažiau;
- patikrinus Finansų ministerijoje iš ūkio subjektų priimtus prašymus skirti lėšas iš Vyriausybės rezervo fondo (programa 6.1 "Vyriausybės rezervo fondas"), nustatyta, kad juose ne visais atvejais pateikiami lėšų poreikio paskaičiavimai ir pagrindimas (Finansų ministerijos 1994-06-24 raštu Nr.48N patvirtinti Biudžetinių įstaigų išlaidų sąmatų rengimo bendrieji metodiniai nurodymai);
- valstybės biudžeto asignavimai 2.1 programai "Būstas" (funkcijos kodas 14.1.1) panaudoti ne pagal paskirtį – ne lengvatinių palūkanų skirtumui padengti, teikiant paskolas, o UAB "Būsto paskolų draudimas" įstatiniam kapitalui didinti (4400 tūkst. Lt).

2. Valstybės biudžeto įstatymu Finansų ministerijai buvo patvirtinta programų: 1999 metais – 10, 2000 metais – 13, o 2001 metais – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-10 nutarimu Nr.25 patvirtintos tik 3 programos. Taip sustambinus Finansų ministerijos vykdomas programas, neatsispindi programų tęstinumas, sumažėja lėšų, skirtų programoms vykdyti, panaudojimo kontrolė.

Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos

Atlikus Muitinės departamento prie Finansų ministerijos ir teritorinių muitinių veiklos 2000 m. I pusmetyje muitų ir mokesčių administravimo srityje tikrinimą, teikiamos šios išvados dėl veiklos trūkumų:

1. Muitinės departamente vangiai ir neefektyviai diegiama muitinės informacinė sistema (MIS), kurios pagrindinis tikslas - įdiegti kompiuterizuotą muitinės deklaracijų apdorojimo sistemą (ASYCUDA).
2. Nėra vieningos muitinės informacijos bazės.
3. Nėra vieningos kompiuterizuotos mokesčių apskaitos sistemos, vieningo muitinės skolininkų registro.
4. Dėl nesugebėjimo tinkamai administruoti mokesčių surinkimo statistika yra iškraipoma, nepatikima.
5. Muitinė neoperatyviai priima sprendimus dėl skolos išieškojimo ne ginčo tvarka, nesinaudoja įstatymais suteikta teise areštuoti turtą.
6. Skolų išieškojimą iš garantų vykdo pagal Muitinės departamento su draudimo bendrovėmis sudarytas sutartis, kuriose pretenzijų pateikimo tvarka yra nenaudinga valstybei.
7. Muitinių turtas naudojamas neracionaliai.
8. Muitinė daug laiko skiria klaidoms ištaisyti, bet neskiria pakankamai dėmesio klaidoms išvengti.
9. Muitinės departamentas nevykdo Muitinės kodekso reikalavimų.
10. Dėl neefektyvios vadybos Muitinės departamentas nepakankamai koordinuoja ir kontroliuoja teritorinių muitinių veiklą muitų ir mokesčių surinkimo bei apskaitos srityje.

Tikrinimo rezultatai ir Valstybės kontrolės pasiūlymai, išdėstyti 2000-12-27 rašte Nr.140-05-3013, apsvarstyti Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komiteto posėdyje 2001-03-30 (protokolas Nr.30) kartu su Valstybės kontrolės siūlymais dėl kai kurių mokesčių administravimo klausimų tikrinimo rezultatų valstybinėse mokesčių inspekcijose (Valstybės kontrolės 2000-10-17 raštas Nr.140-10-2367).

4.2.2 Aplinkos ministerija ir jos valdymo sritis

Patikrinus trims (iš 12) programoms skirtų 15542,8 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose septyniose įstaigose, teikiamos šios išvados:

1. 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu Aplinkos ministerijai visos patvirtintos programos buvo vykdomos nepaskyrus atsakingų asmenų už programų vykdymą.
2. Ministerija nenustatė programų vykdymo vertinimo kriterijų.
3. Aplinkos ministerijos bei jai pavaldžių įstaigų vykdomų programų įgyvendinimui skirti valstybės biudžeto asignavimai iš esmės panaudoti programose nustatytiems tikslams, tačiau ne pačiu efektyviausiu ir taupiausiu būdu.

4.2.3 Krašto apsaugos ministerija

Patikrinus 12-ai programų (iš 14) vykdyti skirtų 115693,5 tūkst. Lt asignavimų panaudojimą Krašto apsaugos ministerijoje, teikiama tokia išvada:

Krašto apsaugos ministerija ir jai pavaldūs struktūriniai padaliniai 2000 metams patvirtintoms programoms vykdyti skirtus asignavimus naudojo ne pačiu efektyviausiu ir taupiausiu būdu. Be to, naudojant valstybės biudžeto asignavimus padaryta nemažai teisės aktų pažeidimų.

4.2.4 Kultūros ministerijos ir jos valdymo sritis

Kultūros vertybių apsaugos departamentas ir Kultūros paveldo centras

Patikrinus Kultūros vertybių apsaugos departamentui visoms trimis programoms patvirtintų 17148 tūkst. Lt asignavimų naudojimą, teikiamos šios išvados:

1. *Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau – Departamentas) nevykdė Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymu (1994-12-22 Nr. I-733) pavestos funkcijos – nekilnojamųjų kultūros vertybių valstybinės apskaitos. Šią funkciją vykdė Kultūros paveldo centras (toliau – Centras). Pagal Centro nuostatų 1 ir 3 p. centras yra biudžetinė įstaiga, o pagal 4 p. – Departamento struktūrinis padalinys.*
2. *Departamento programa “Kultūros vertybių apskaita, propagavimas, informacijos kaupimas” (1240 tūkst. Lt) neparengta ir nepatvirtinta, todėl negalima patikrinti ir nustatyti, ar paskirti asignavimai panaudoti nustatytiems tikslams pasiekti, uždaviniams įgyvendinti.*
3. *Departamentas programos “Kultūros vertybių apsauga” (13695 tūkst. Lt) kai kurių dalių užsakovo funkcijas pavedė vykdyti kitoms įstaigoms: Kultūros paveldo centrui – “Kultūros vertybių apskaitos, informacijos kaupimo, propagavimo ir leidybos” programą (2000 tūkst. Lt), spec. UAB “Lietuvos paminklai” – “Kultūros vertybių tvarkymo darbų” programą (10555,2 tūkst. Lt) ir kt. Centras valstybės biudžeto lėšas (2 mln. Lt), Departamento skirtas iš programai “Kultūros vertybių apsauga” patvirtintų asignavimų, naudojo darbo užmokesčiui, pagrindinėms priemonėms įsigyti be patvirtintos išlaidų sąmatos, neefektyviai ir pažeisdamas teisės aktus.*
4. *Nekilnojamųjų ir kilnojamųjų kultūros vertybių registras nesusietas su Nekilnojamojo turto, Žemės kadastro duomenų, Saugomų teritorijų, Teritorinio planavimo dokumentų ir kitais registrais. Kultūros paveldo objektams nustatyti apsauginiai reikalavimai neregistruojami Nekilnojamojo turto registre, todėl savininkai dažnai nežino, ką konkrečiai reikia saugoti. Nekilnojamojo turto įstatymas nustato, kad apribojimais, neregistruoti minėtame registre, negalioja. Esant tokiai situacijai, mažėja galimybė išsaugoti nekilnojamas kultūros vertybes.*
5. *Vieną iš Kultūros paveldo centro uždavinių - propaguoti materialųjį kultūros paveldą, kultūros vertybes ir kultūros paminklus - vykdė ne Centras, o jo personalinė įmonė “Paveldas”, kuriai Centras per 2000 metus pervedė 293,7 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų.*
6. *Kultūros vertybių apsaugos departamente ir Kultūros paveldo centre pagal autorines sutartis ir atliktų darbų priėmimo aktus, Mokslinei archeologijos komisijai neįvertinus darbų kokybės, autoriams buvo mokamas autorinis atlygis.*

4.2.5 Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Patikrinus dviems (iš 4) programoms skirtų 18634,0 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Kūno kultūros ir sporto departamente, teikiama tokia išvada:

Valstybės biudžeto asignavimai, skirti programoms “Sveikatingumas ir sportas” ir “Valstybės valdymas” vykdyti, iš esmės panaudoti nustatytiems tikslams įgyvendinti, konkrečioms uždaviniams spręsti, tačiau programai “Sveikatingumas ir sportas” vykdyti skirti valstybės biudžeto asignavimai buvo naudojami nepakankamai taupiai, pažeidžiant teisės aktus. Programai “Sveikatingumas ir sportas” dalis skirtų valstybės biudžeto asignavimų (152664 Lt) panaudoti programos “Valstybės valdymas” kai kurioms išlaidoms apmokėti.

4.2.6 Sveikatos apsaugos ministerija ir jos valdymo sritis

Patikrinus penkioms (iš 13) programoms patvirtintų 138255,6 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Sveikatos apsaugos ministerijoje ir jai pavaldžiose septyniose įstaigose, teikiama tokia išvada:

Ministerija (1994-11-08 įsakymas Nr.373) patvirtino Higieninės ekspertizės, mikrobiologinių, fizikinių ir cheminių veiksnių tyrimų ir kitų medicininių paslaugų įkainius, kurie nepagrįsti skaičiavimais. Visuomenės sveikatos centrui neveda išlaidų apskaitos pagal kiekvieną paslaugų rūšį, todėl tikrinimais nebuvo galima nustatyti, ar visuomenės sveikatos centrų pagal patvirtintus įkainius gautos pajamos už suteiktas mokamas paslaugas padengia paslaugoms atlikti padarytas išlaidas. Tuo pačiu negalima įvertinti, ar specialiosios lėšos centruose naudojamos galimu efektyviausiu būdu.

4.2.7 Švietimo ir mokslo ministerija ir jos valdymo sritis

Patikrinus trimis (iš 12) programoms skirtų 299715,8 tūkst. Lt asignavimų naudojimą ministerijoje ir jai pavaldžiose 15 įstaigų, teikiamos šios išvados:

1. *Ministerijos nustatytas programų “Aukštesniosios studijos” ir “Profesinis mokymas” vertinimo kiekybinis kriterijus – moksleivių, studentų skaičius – tiksliai, išsamiai ir suprantamai neapibrėžia programų rezultatų ir neleidžia daryti palyginimų, nes moksleivių, studentų skaičius per mokslo metus kinta (nenurodyta, ar tai priimtų mokyti, ar visų valstybės finansuojamų besimokančiųjų moksleivių, studentų skaičius). Nenustatytas vertinimo kriterijus, kuriuo remiantis būtų galima vertinti lėšų naudojimo efektyvumą.*
2. *Programoms “Aukštesniosios studijos” ir “Profesinis mokymas” įgyvendinti išlaidų poreikis stipendijoms apskaičiuotas nesivadovaujant realiais praėjusio laikotarpio finansinės atskaitomybės duomenimis ir pagrįstais skaičiavimais bei neturint išsamios ir teisingos informacijos apie besimokančius našlaičius. Ministerija, neturėdama išsamios ir tikslios informacijos apie vaikų globą bei mokymąsi aukštesniosiose ir profesinėse mokyklose pirmą*

kartą, neteisingai planuoja ir neužtikrina, kad visos pagal tikslinę paskirtį stipendijoms skirtos lėšos būtų valdomos ir naudojamos racionaliai, efektyviai ir pagal paskirtį. Nėra teisės aktais sureglamentuotas našlaičių stipendijoms lėšų planavimas, duomenų apie našlaičius kaupimas.

- 3. Ministerija nepatvirtino pavaldžių įstaigų finansavimo principų ir tvarkos, todėl išlaidos, vidutiniškai tenkančios vienam studentui (moksleiviui), labai netolygios: aukštesniosiose mokyklose vienam studentui tenka išlaidų nuo 3041 iki 11214 Lt, profesinėse mokyklose vienam moksleiviui – nuo 2500 iki 10929 Lt.*
- 4. Švietimo ir mokslo ministerijos kolegijos darbas nepakankamai efektyvus: Kolegija 2000 metais nevykdė darbo reglamente numatytų uždavinių, nesvarstė Ministerijos svarbiausių veiklos klausimų.*
- 5. Nesilaikydama Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 26 str. 4 p., ministerija nepateikė, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė nepatvirtino pedagogų, švietimo įstaigų vadovų, inspektorių kvalifikacinių reikalavimų bei atestavimo tvarkos.*

4.2.8 Užsienio reikalų ministerija

Patikrinus trims (iš 6) programoms patvirtintų 109216 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Užsienio reikalų ministerijoje, teikiamos šios išvados:

- 1. Programos “Atstovavimas tarptautinėse organizacijose” vykdymas nereglamentuotas, nepaskirti atsakingi vykdytojai, nepatvirtinta konkreti lėšų naudojimo tvarka ir kontrolė. Programos vertinimo kriterijus “vidutinis įsiskolinimo TO padengimas metų pabaigoje” yra netikslus, nes jis parodo tik bendrą tendenciją ir neatspindi realios padėties.*
- 2. Ministerijoje nevedama skolų ir įsipareigojimų tarptautinėms organizacijoms (debitorių ir kreditorių) apskaita.*
- 3. Ministerijos programai “Lietuvos Respublikos kultūrinių ir kitų pasiekimų pristatymai” panaudota 32,38 tūkst. Lt asignavimų daugiau, nei skirta (kitų programų sąskaita).*

4.2.9 Ūkio ministerija ir jos valdymo sritis

Patikrinus keturioms (iš 16) programoms patvirtintų 27830 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Ūkio ministerijoje, teikiamos šios išvados:

- 1. Ūkio ministerijai išlaikyti skirtos valstybės biudžeto lėšos buvo naudojamos netaupiai, neracionaliai, pažeidžiant teisės aktų reikalavimus.*
- 2. Nebuvo parengta “Expo-2000” parodos 10 mln. Lt vertės paviljono tolesnio naudojimo koncepcija (paviljonas 2000-11-02 perduotas VĮ Valstybės turto fondui).*

4.2.10 Vidaus reikalų ministerija ir jos valdymo sritis

Vidaus reikalų ministerija

Patikrinus šešioms programoms (iš 7) gautų 105423,9 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Vidaus reikalų ministerijoje bei jai pavaldžiose keturiose įstaigose, teikiamos šios išvados:

- 1. Programa “Kitų padalinių personalo ir materialiojo turto išlaikymas” parengta nesilaikant valstybės biudžeto programinio formavimo laikinosios metodikos. Programai nebuvo nustatyti aiškūs tikslai, uždaviniai neišreikšti kiekybiškai, todėl nebuvo galima įvertinti, kiek pasiektų tikslų ir ar asignavimai panaudoti galimu efektyviausiu būdu.*
- 2. Programai “Kovinis parengimas” skirti asignavimai buvo naudojami ne pačiu efektyviausiu ir taupiausiu būdu.*
- 3. Kai kurių programų priemonės uždaviniams įgyvendinti nebuvo pakankamai aiškiai apibrėžtos.*
- 4. Ministerija, kaip biudžeto asignavimų valdytojas, netiksliai ir neaiškiai apibrėžė steigiamų įstaigų, organizacijų, padalinių statusą, lėšų šaltinius, kai kurių Ministerijos įsteigtų įstaigų, organizacijų, padalinių nuostatai ne visiškai atitinka teisės aktų reikalavimus.*

Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos

Patikrinus programai “Nusikaltimų ir teisėtvarkos pažeidimų išaiškinimas bei prevencija” vykdyti skirtų 171140,2 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Policijos departamente ir 13 jam pavaldžių policijos įstaigų, teikiamos šios išvados:

- 1. Programos “Nusikaltimų ir teisėtvarkos pažeidimų išaiškinimas bei prevencija” vykdymas Policijos departamente 2000 m. nebuvo reglamentuotas, nepaskirti atsakingi vykdytojai. Policijos departamentas nevykdė Lietuvos Respublikos finansų ministro 1998-04-27 įsakymu Nr.102 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto programinio formavimo laikinosios metodikos - pavaldžioms policijos įstaigoms 2000 m. nenustatytos programinės užduotys. Dėl šios priežasties negalima vertinti 2000 m. minėtos programos vykdymo rezultatu.*
- 2. Ne visi Policijos departamento suformuluoti 2000 m. programos uždaviniai išreikšti konkrečiais dydžiais, kad būtų galima juos kiekybiškai išmatuoti, patikrinti ir įvertinti. Nustatyti bendri, nekonkretūs vertinimo kriterijai. Policijos departamentas 2000 m. veiklos nevertino kokybiniais vertinimo kriterijais ir išlaidų efektyvumo kriterijais. Policijos departamento 2000 m. pasiekti rezultatai ne visiškai atitiko programos tikslus ir uždavinius. Be to, iš Policijos departamento suformuluotų ir prioriteto tvarka išdėstytų 3 uždavinių 2000 m. atsisakyta uždavinio vertinimo kriterijaus (didinti policijos rėmėjų skaičių). Programos uždaviniai įgyvendinti pagal du uždavinio vertinimo kriterijus*

(“gerinti sunkių nusikaltimų atskleidimą” ir “pakelti policijos pareigūnų kvalifikaciją”), o pagal kitus du vertinimo kriterijus (“sumažinti užregistruotų nusikaltimų skaičių” ir “sumažinti vaikų ir paauglių padarytų nusikaltimų skaičių”) programos uždaviniai neįgyvendinti.

3. Policijos departamentas ir jam pavaldžios policijos įstaigos biudžeto asignavimus, turtą ir patalpas ne visada naudojo racionaliai ir ne pačiu efektyviausiu būdu.

4.2.11 Žemės ūkio ministerija ir jos valdymo sritis

Patikrinus šešioms (iš 23) programoms patvirtintų 424813,0 tūkst. Lt asignavimų naudojimą Žemės ūkio ministerijoje, teikiamos šios išvados:

1. Žemės ūkio ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-03-12 nutarimu Nr.213, kasmet žemės ūkio ministro įsakymu patvirtindavo Kaimo rėmimo fondo, kurį sudaro valstybės biudžeto lėšos, skiriamos Nacionalinei žemės ūkio plėtojimo programai finansuoti (2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtinta 407187 tūkst. Lt), lėšų naudojimo tvarką ir iki 2000 metų pabaigos disponavo šio fondo lėšomis. Tokia lėšų naudojimo tvarka iš esmės prieštarauja pagrindiniams vidaus kontrolės ir efektyvios vadybos principams. Valstybės kontrolė 2001-07-13 raštu Nr.120-05-1566 pasiūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti kaimo rėmimo programoms skirtų lėšų naudojimo tvarką, numatant joje kontrolės priemones bei atsakomybę už neteisėtą lėšų skyrimą bei naudojimą. Finansų viceministras V.Vasiliauskas 2001-08-07 raštu Nr.0203-04-0112940/0110486 nepritarė šiam Valstybės kontrolės siūlymui.
2. Žemės ūkio ministerijos Kaimo rėmimo fondo lėšų administravimo ir valdymo kontrolės procedūros buvo neefektyvios - per 2000 metus 1883 tūkst. Lt Fondo lėšų panaudota nesilaikant teisės aktų reikalavimų.

4.2.12 Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba

Patikrinus programai “Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos veiklos programa” patvirtintų 11090 tūkst. Lt asignavimų (įskaitant iš Vyriausybės rezervo fondo skirtas lėšas) naudojimą Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje bei iki reorganizavimo (2000-07-01) buvusioje Valstybinėje veterinarijos tarnyboje penkioms programoms patvirtintų 9755 tūkst. Lt asignavimų naudojimą, teikiamos tokios išvados:

1. Pradėjus įgyvendinti rinkos priežiūros institucijų reformą, atskiriant kontrolės funkcijas nuo kitų, Valstybinės higienos inspekcijos maisto produktų higieninės kontrolės funkcijos perduotos Vyriausybės įstaigai – Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba pradėjo dubliuoti Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme numatytas funkcijas, kurios priskirtos Sveikatos apsaugos ministerijai.
2. Neišspręstos rinkos priežiūros, produktų saugos santykių reguliavimo ir koordinavimo su kitomis institucijomis veiklos problemos ir nesureguliuota teisinė bazė šioje srityje.
3. Tarnybai pavaldžios veterinarijos įstaigos neveda darbo, materialinių ir kitų išteklių, sunaudotų atliekant paslaugas, apmokamas atskirai valstybės biudžeto ir atskirai savininkų lėšomis, apskaitos. Tarnybos patvirtinti veterinarijos paslaugų įkainiai skaičiavimais nepagrįsti. Už vykdomą veterinarinę priežiūrą su įmonėmis atsiskaitoma pagal sutarties sutartinėmis kainomis, kurios taip pat nepagrįstos skaičiavimais. Dėl šios priežasties nėra galimybių nustatyti, ar Tarnybai pavaldžios įstaigos vykdo Veterinarijos įstatymo 15 str. 12 p. reikalavimus (Tarnyba valstybės biudžeto lėšomis apmoka tik užkrečiamų ligų (pagal Tarnybos patvirtintą sąrašą) prevencijai ir likvidavimui reikalingas veterinarijos priemones, o kitos veterinarijos priemonės ir paslaugos apmokamos savininkų lėšomis).

4.2.13 Apskričių viršininkų administracijos

Patikrinus 13-ai (iš 29) programų skirtų 85921,1 tūkst. Lt (24 proc.) asignavimų naudojimą devyniose apskričių viršininkų administracijose ir joms pavaldžiose 22 įstaigose, teikiamos šios išvados:

1. Neapibrėžti kai kurių programų tikslai ir uždaviniai, nenumatyti konkretūs būdai programų rezultatams pasiekti, nenustatyti programų vykdymo vertinimo kriterijai Alytaus, Kauno ir Tauragės apskričių viršininkų administracijose. Klaipėdos apskrities viršininko administracijoje yra nustatyti vertinimo kriterijai, tačiau jie nesusieti su einamųjų metų valstybės biudžeto išlaidomis. Utenos apskrities viršininko administracija programų vertinimo kriterijus nustatė netinkamai. Dėl šios priežasties nėra galimybių įvertinti išlaidų efektyvumo ir palyginti programą vykdančių įstaigų pasiektus rezultatus.
2. Asignavimai panaudoti pagal paskirtį, tačiau neišnaudotos visos galimybės juos taupiai ir efektyviai naudoti Alytaus, Panevėžio ir Tauragės apskričių viršininkų administracijose. Utenos apskrities viršininko administracija asignavimus naudoja netaupiai ir neefektyviai.

4.2.14 Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija

Patikrinus dviems programoms patvirtintų 38384 tūkst. Lt asignavimų naudojimą viešojoje įstaigoje Lietuvos nacionaliniame radijuje ir televizijoje (toliau – LRT), teikiamos šios išvados:

1. LRT neanalizavo programų planų ir pajamų-išlaidų sąmatų laikymosi bei jų įvykdymo.
2. Nesiėmė reikiamų priemonių kreditoriniam įsiskolinimui sumažinti.
3. Neorganizavo konkursus brangioms televizijos laidoms rengti ir/ar įsigyti.

4. Valstybės biudžeto asignavimai naudojami netaupiai ir neefektyviai.

5. Vidaus kontrolė neefektyvi. Vidaus audito tarnyba neįdiegta.

Valstybės kontrolės 2001-05-16 sprendimu Nr.33 ir 2000-02-03 raštu Nr.140-13-314 pateiktos rekomendacijos dėl LRT veiksmingo valdymo modelio suformavimo pagal pagrindinius vadybos principus iki šiol neįgyvendintos.

LRT tikrinimo rezultatai apsvarstyti Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto 2001-05-23 posėdyje.

4.2.15 Lietuvos samariečių bendrija

Patikrinus programai „Vaikų, patyrusių fizinę ir seksualinę prievartą, reabilitacija“ patvirtintų 500 tūkst. Lt asignavimų naudojimą, teikiama tokia išvada:

Bendrija 2000 metais didžiąją iš valstybės biudžeto gautų asignavimų dalį (425,5 tūkst. Lt, arba 85,1 proc.) panaudojo ne pagal paskirtį, t.y. ne vaikų, patyrusių fizinę ir seksualinę prievartą, reabilitacijai, o kitoms reikmėms. Būtent: 90,9 tūkst. Lt – savo visuomeninės organizacijos narių darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms bei 334,6 tūkst. Lt – iš Vilniaus miesto savivaldybės pagal panaudos sutartį gauto pastato (Džiaugsmo g. 4, Vilnius) rekonstrukcijai.

5 BENDRASIS LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ VYKDYMO VERTINIMAS

[5.1 1996-2000 metų savivaldybių biudžetų apžvalga](#)

[5.2 2000 metų savivaldybių biudžetų vykdymas](#)

Biudžeto sandaros įstatymu nustatyta, kad savivaldybių biudžeto įvykdymo apyskaitą rengia savivaldybių administracijos, o Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų įvykdymo apyskaitą – Finansų ministerija.

Savivaldybių biudžeto vykdymo, savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų programų išlaidų sąmatų, savivaldybių biudžetų lėšų apskaitos ir finansinės atskaitomybės kontrolę atlieka savivaldybių kontrolieriai (savivaldybių kontrolierių tarnybos). Be to, savivaldybių kontrolieriai (savivaldybių kontrolierių tarnybos) prižiūri, ar teisėtai, tikslingai ir efektyviai naudojamos savivaldybės biudžeto lėšos, kitas savivaldybės turtas ir savivaldybei perduotas valstybės turtas. Savivaldybių kontrolierių funkcijos ir įgaliojimai reglamentuoti Vietos savivaldos įstatymu (2000-10-12 Nr.VIII-2018).

Savivaldybių administracinę priežiūrą vykdo (t.y. prižiūri, ar savivaldybės laikosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus) Vyriausybės skiriami pareigūnai – Vyriausybės atstovai, kurių teisės ir pareigos nustatytos Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu (1998-05-14 Nr.VIII-730).

Valstybės kontrolė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 10 str. 2 d. 19 p., atliko Lietuvos Respublikos 2000 metų savivaldybių biudžetų vykdymo vertinimą.

Valstybės kontrolė, vertindama savivaldybių biudžetų vykdymą, naudojosi Finansų ministerijos parengtos ir prie Apskaitos pateiktos Lietuvos Respublikos 2000 metų savivaldybių biudžetų įvykdymo apyskaitos duomenimis bei savivaldybių kontrolierių išvadomis dėl savivaldybių 2000 metų biudžetų vykdymo.

5.1 1996-2000 metų savivaldybių biudžetų apžvalga

2000 metų savivaldybių biudžetų pajamos (3274,3 mln. Lt), palyginti su 1996 metų pajamomis (2753,0 mln. Lt), padidėjo 521,3 mln. Lt (18,9 proc.).

Savivaldybių biudžetų pajamų užduotis buvo įvykdyta tik 1997 m. (103,4 proc.) ir 1998 m. (108,4 proc.), o kitais analizuojamais biudžetinėmis metais pajamų užduotis įvykdyta nebuvo: 1996 m. - 96,2 proc., 1999 m. - 96,2 proc. ir 2000 m. - 99,6 proc. Svarbiausios pajamų užduočių neįvykdymo priežastys – ne visai tikslios prognozės ir kasmet didėjančios įmonių, įstaigų ir organizacijų mokesčių nepriemokos, atidėti mokesčiai (1996 m. – 271,5 mln. Lt, 2000 m. – 888,1 mln. Lt, t.y. 616,6 mln. Lt, arba 3,3 karto daugiau).

Didžiausią savivaldybių biudžetų pajamų dalį sudarė mokestinės pajamos ir jos iki 1999 metų turėjo tendenciją didėti (1996 m. – 1998,9 mln. Lt, arba 72,6 proc. visų pajamų, 1999 m. – 2904,1 mln. Lt, arba 90,5 proc., 2000 m. – 2829,8 mln. Lt, arba 86,4 proc.). Savivaldybių biudžetų mokestinių pajamų pagrindinę dalį sudarė fizinių asmenų pajamų mokesčio įplaukos (2000 m. – 2504,3 mln. Lt, arba 88,5 proc. mokestinių pajamų ir 78,5 proc. visų pajamų).

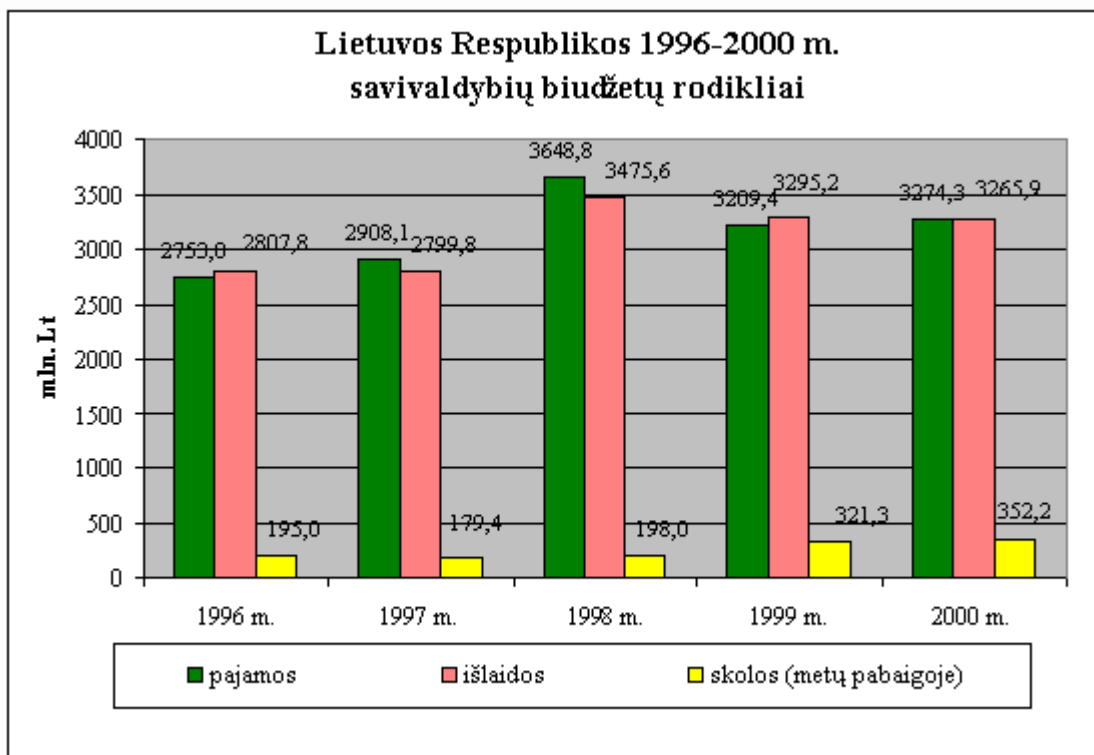

Diagrama 6

Savivaldybių biudžetai 1996 m., 1997 m., 1999 m. ir 2000 m. gavo visas atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymais patvirtintas dotacijas, o 1998 m. gavo 99,6 proc. įstatymu patvirtintų dotacijų. Palyginti 2000 m. su 1996 m., sumažėjo dotacijų iš valstybės biudžeto (1996 m. – 550,6 mln. Lt, 2000 m. – 315,4 mln. Lt) ir lėšų, gautų iš valstybės biudžeto programoms vykdyti (1996 m. – 95,9 mln. Lt, 2000 m. – 16,5 mln. Lt), tačiau nuo 1998 m. savivaldybės iš išdo sąskaitos gavo lėšas (koreguojamą fizinių asmenų pajamų mokesčio dalį) savivaldybių išlaidų struktūros skirtumams ir/ar pajamoms išlyginti (1998 m. – 624,3 mln. Lt, 2000 m. – 1155,8 mln. Lt). Taigi iš viso dotacijos ir lėšos, gautos iš valstybės biudžeto bei išdo sąskaitos, sudarė: 1996 m. – 646,5 mln. Lt, arba 23,5 proc.; 2000 m. – 1487,7 mln. Lt, arba 45,4 proc.

2000 metų savivaldybių biudžetų išlaidos (3265,9 mln. Lt), palyginti su 1996 metų išlaidomis (2807,8 mln. Lt), padidėjo 458,1 mln. Lt (16,3 proc.), tačiau nuo 1998 metų išlaidos kasmet mažėjo (1998 m. – 3475,6 mln. Lt, 1999 m. – 3295,2 mln. Lt, 2000 m. – 3265,9 mln. Lt).

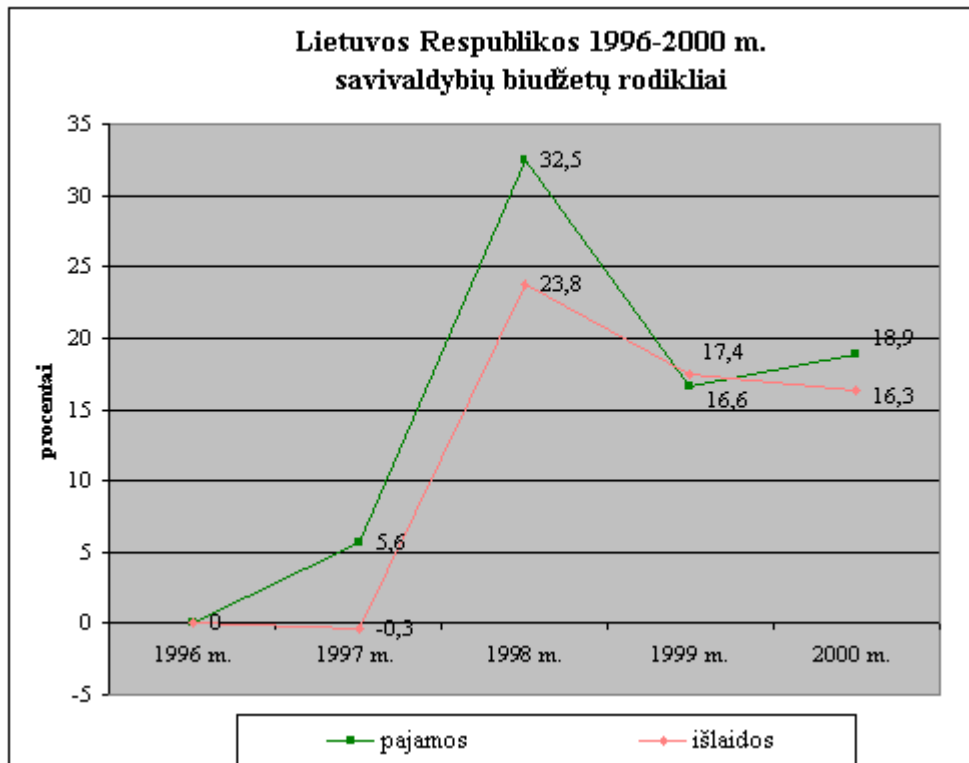

Diagrama 7

Didžiausią savivaldybių biudžetų išlaidų dalį sudarė išlaidos švietimui ir jos iki 1999 m. kasmet didėjo: 1996 m. – 1117,1 mln. Lt (39,8 proc.), 1999 m. – 1903,9 mln. Lt (57,8 proc.), 2000 m. – 1871,8 mln. Lt (57,3 proc.). Per analizuojamąjį laikotarpį kasmet didėjo išlaidos socialinei apsaugai, globai ir rūpybai (1996 m. – 274,5 mln. Lt, 2000 m. – 478,3 mln. Lt) ir išlaidos, nepriskirtos pagrindinių funkcijų grupėms (1996 m. – 85,1 mln. Lt, 2000 m. – 184,3 mln. Lt). Priėmus Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą (1994-07-19 Nr.I-552), Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymą (1996-06-06 Nr.I-1367) bei pirminės sveikatos priežiūros įstaigas nuo 1998-01-01 pradėjus finansuoti iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, išlaidos sveikatos apsaugai kasmet mažėjo (1996 m. – 645,0 mln. Lt, 2000 m. – 13,3 mln. Lt).

Savivaldybių biudžetų pajamos viršijo išlaidas tik 1997-1998 m. ir 2000 m. (1997 m. – 108,3 mln. Lt, 1998 m. – 173,2 mln. Lt, 2000 m. – 8,4 mln. Lt), o 1996 m. ir 1999 m. - savivaldybių biudžetų išlaidos viršijo pajamas (1996 m. - 54,8 mln. Lt ir 1999 m. - 85,8 mln. Lt).

Savivaldybių biudžetų įvykdymo balanso (forma Nr.1-sav.) duomenimis, savivaldybių biudžetų skola pastaraisiais metais kasmet turėjo tendenciją didėti ir 2000 metų pabaigoje buvo 352,2 mln. Lt, iš kurios skola valstybės biudžetui – 43,7 mln. Lt, ūkio subjektams – 196,6 mln. Lt, negrąžintos paskolos, suteiktos su valstybės garantija, – 111,9 mln. Lt.

Savivaldybės 1998-2000 metais savo tarybų sprendimu galėjo imti trumpalaikes ir ilgalaikes paskolas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-04-28 nutarimu Nr.511 "Dėl savivaldybių naudojimosi bankų kreditais, paskolų ėmimo ir teikimo tvarkos patvirtinimo" nurodytais tikslais, neviršijant nustatytų skolinimosi limitų (bendra savivaldybės skola negalėjo viršyti 20 procentų (Vilniaus miesto savivaldybės – 30 procentų) patvirtintų tų metų savivaldybės biudžeto pajamų). Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (2000-12-19 Nr.IX-89) 8 str. 1 d. savivaldybių skolinimosi limitai padidinti iki 25 procentų (Vilniaus miesto savivaldybės – 35 procentų) patvirtintų metų savivaldybės biudžeto pajamų (neįskaitant iš valstybės biudžeto savivaldybei skiriamų specialiųjų tikslinių dotacijų bei neprocentinių paskolų, skirtų laikinam pajamų trūkumui padengti). Be to, šio įstatymo 8 str. 2 d. numatyta, kad Vyriausybės sprendimu gali būti nustatyti didesni skolinimosi limitai savivaldybėms, kurių investicijų projektai įtraukti į Valstybės investicijų 2001-2003 metų programą ir finansuojami paskolų, gaunamų su valstybės garantija ir valstybės vardu, lėšomis. Taigi savivaldybių biudžetų skola ir ateityje turės tendenciją didėti.

Lietuvos Respublikos 1996-2000 m. savivaldybių biudžetų rodikliai, jų dinamika ir pasikeitimo tempai pateikti [8-10 lentelėse](#).

5.2 2000 metų savivaldybių biudžetų vykdymas

Išanalizavus Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo ir savivaldybių biudžetų įvykdymo apyskaitų duomenis, nustatyta:

- 2000 metais į savivaldybių biudžetus iš viso surinkta 3274268,8 tūkst. Lt pajamų (pajamų užduotis įvykdyta 99,6 proc.) ir padaryta 3265885,8 tūkst. Lt išlaidų (išlaidų užduotis įvykdyta 99,1 proc.). Savivaldybių biudžetų pajamų užduočių neįvykdė 48 savivaldybės, arba 78,7 proc. visų savivaldybių.
- Savivaldybės gavo visas 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu patvirtintas bendrąsias dotacijas (273201 tūkst. Lt) bei specialiąsias tikslines dotacijas (42350 tūkst. Lt) ir asignavimus programoms vykdyti (16514,8 tūkst. Lt). Be to, savivaldybės iš izdo sąskaitos gavo koreguojamą fizinių asmenų pajamų mokesčio dalį savivaldybių išlaidų struktūros skirtumams išlyginti – 1155782,0 tūkst. Lt.

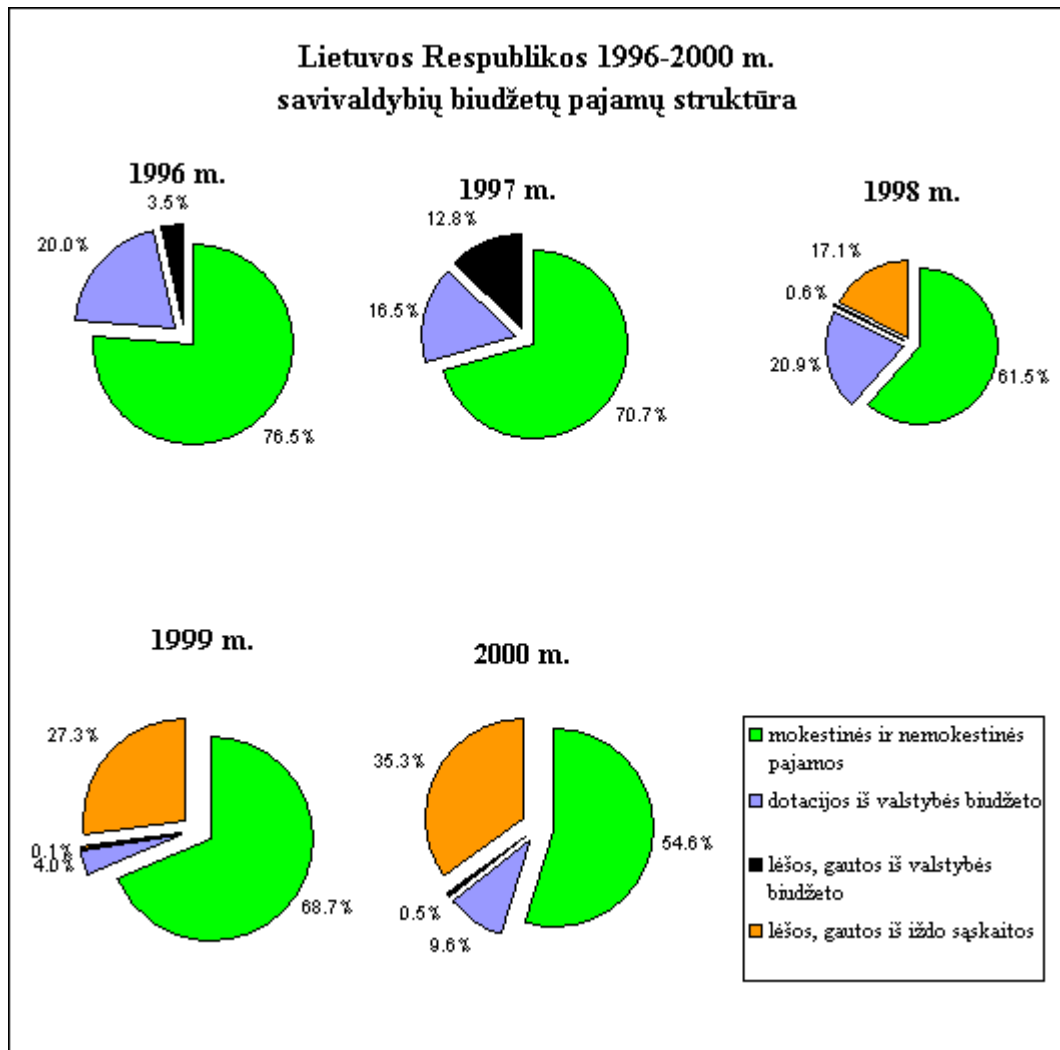

Diagrama 8

- Iš minėtų specialiųjų tikslinių dotacijų (42350 tūkst. Lt) nepanaudota ir į valstybės biudžetą gražinta 145,7 tūkst. Lt (0,34 proc.), skirtų socialinėms pašalpoms, paskirtoms bedarbiams, mokėti (Alytaus miesto savivaldybė gražino 8,2 tūkst. Lt, Neringos – 1 tūkst. Lt, Panevėžio miesto – 39,7 tūkst. Lt, Alytaus rajono – 2,8 tūkst. Lt, Kauno rajono – 10 tūkst. Lt, Kelmės rajono – 10,7 tūkst. Lt, Plungės rajono – 73,1 tūkst. Lt, Raseinių rajono – 0,2 tūkst. Lt).
- Apyskaitoje (forma Nr.2-sav.) neteisingai nurodyta valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų patikslinto plano suma (eil. Nr.46 nurodyta 40195 tūkst. Lt, arba 2155 tūkst. Lt mažiau).
- Vilniaus miesto, Kėdainių, Šalčininkų ir Ukmergės rajonų savivaldybių tarybos patvirtino savo biudžetus nesilaikydamos Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (1999-12-23 Nr.VIII-1503) 3 str. nustatyto termino.
- Trijų savivaldybių biudžetai patvirtinti su deficitu (Mažeikių rajono – 6093,7 tūkst. Lt, Telšių rajono – 3557,8 tūkst. Lt ir Plungės rajono – 2678 tūkst. Lt), pažeidžiant Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo (1990-07-30 Nr.I-430) 27 str. reikalavimą.

7. 24 (iš 61, arba 39,3 proc.) savivaldybių biudžetų 2000 metų išlaidos viršijo pajamas. Šių savivaldybių biudžetų bendra deficito suma – 30707,7 tūkst. Lt.
8. 11 savivaldybių (Kelmės, Klaipėdos, Mažeikių, Panevėžio, Raseinių, Rokiškio, Šalčininkų, Šilutės, Švenčionių, Ukmergės ir Varėnos rajonų) viršijo patvirtintą 2000 metų biudžeto bendrą asignavimų sumą;
9. Viršyti šie patvirtinti savivaldybių biudžetų asignavimai (pagal ekonominę klasifikaciją):
 - darbo užmokesčiui - 5 savivaldybėse (Palangos miesto, Akmenės, Joniškio ir Raseinių rajonų bei Kazlų Rūdos),
 - įnašams socialiniam draudimui – Raseinių rajono savivaldybėje,
 - nepaprastosioms išlaidoms – 19 savivaldybių (Alytaus miesto, Marijampolės, Neringos, Jonavos, Kauno, Kelmės, Klaipėdos, Kretingos, Mažeikių, Panevėžio, Prienų, Raseinių, Šalčininkų, Šilutės, Telšių, Ukmergės, Varėnos, Vilkaviškio ir Vilniaus rajonų).
10. 34 savivaldybės (55,7 proc. visų savivaldybių) neįvykdė 2000 metų valstybės biudžeto įstatymo 12 str. reikalavimo parengti, patvirtinti ir vykdyti savivaldybių biudžetų išlaidų sumažinimo (lyginant 2000 metams patvirtintas asignavimų sumas su 1999 metų patikslintu planu) priemonių planus, užtikrinančius kreditorinio įsiskolinimo padengimą.
11. Per 2000 metus iš visų savivaldybių biudžetų išlaikomų įstaigų debitorinis įsiskolinimas padidėjo 4753,3 tūkst. Lt (2000-01-01 – 23750,6 tūkst. Lt, 2001-01-01 – 28503,9 tūkst. Lt), o kreditorinis įsiskolinimas - 65874 tūkst. Lt (2000-01-01 – 433669,1 tūkst. Lt, 2001-01-01 – 499543,1 tūkst. Lt), iš to skaičiaus įsiskolinimo biudžetui už fizinių asmenų pajamų mokesčių padidėjimas - 30403,4 tūkst. Lt (2000-01-01 – 106981,1 tūkst. Lt, 2001-01-01 – 137384,5 tūkst. Lt). Didžiausias kreditorinis įsiskolinimas - Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto išlaikomų įstaigų (2001-01-01 – 198491,4 tūkst. Lt, iš kurių įsiskolinimas už FAPM - 109199,9 tūkst. Lt).
12. Lietuvos Respublikos savivaldybių skolos 2000 metų ataskaita prie Savivaldybių biudžetų įvykdymo apyskaitos nepridėta, o savivaldybių biudžetų įvykdymo balanso (forma Nr.1-sav.) duomenimis, Lietuvos Respublikos savivaldybių skola buvo: 2000-01-01 – 321262,6 tūkst. Lt, 2001-01-01 – 352191,4 tūkst. Lt (30928,8 tūkst. Lt didesnė), iš tos sumos savivaldybių skola valstybės biudžetui 2000-12-31 - 43658 tūkst. Lt, arba 15866,7 tūkst. Lt mažesnė nei biudžetinių metų pradžioje.
13. Finansų ministerija 2000 metais savivaldybėms laikinam pajamų trūkumui padengti, kai nepakako šiam tikslui savivaldybės biudžeto apyvartos lėšų, teikė trumpalaikes neprocentines paskolas ne iš valstybės biudžeto, o iš skolintų lėšų (už kurias valstybė moka palūkanas). Tuo pažeidžiama Biudžeto sandaros įstatymo 10 str. 2 d. nuostata.
14. Iki 2001-01-01 27 savivaldybės į valstybės išdą negrąžino 19653,2 tūkst. Lt beprocenčių trumpalaikių paskolų, gautų 2000 metais, ir tuo pažeidė Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo (2000-07-01 Nr.VIII-1821) 10 str. 3 d. bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991-07-09 nutarimu Nr.536 patvirtintų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo bei vykdymo bendrųjų taisyklių 30 p. reikalavimą trumpalaikes paskolas gražinti sutartyse nustatytais terminais iki biudžetinių metų pabaigos.
15. 2000 metų valstybės biudžeto įstatymu nustatytus savivaldybės skolinimosi limitus 2001-01-01 viršijo Kretingos rajono savivaldybė (1,08 punkto) ir Pasvalio raj. savivaldybė (1,17 punkto). Savivaldybių skolinimosi limitų kontrolė pavesta Finansų ministerijai (Vyriausybės 1998-04-28 nutarimu Nr.511 patvirtintos Savivaldybių naudojimosi bankų kreditais, paskolų ėmimo ir teikimo tvarkos 18 p.).
16. Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų įvykdymo 2001-01-01 balanso (forma Nr.1-sav.) eilutėje “Vertybiniai popieriai” (eil. Nr.3) nurodyta ne visa 3088250,5 tūkst. Lt vertės savivaldybėms nuosavybės teise priklausančių įmonių akcijų suma (nurodyta tik 247600,9 tūkst. Lt).
17. Finansų ministro 1999-12-31 įsakymu Nr.308 buvo nustatyta savivaldybių ir iš savivaldybių biudžeto išlaikomų įstaigų metinė ir ketvirtinė finansinė atskaitomybė (savivaldybių biudžetų vykdymo balansas, savivaldybės biudžeto įvykdymo apyskaita ir kitos apyskaitos). Vėliau minėtas įsakymas buvo ne kartą keistas (2000-12-28 Nr.346, 2001-02-15 Nr.39, 2001-03-28 Nr.91, 2001-06-29 Nr.195), tačiau savivaldybės biudžeto vykdymo balansas (forma Nr.1-sav) išliko nepakankamai informatyvus, nėra balanso bei apyskaitų pildymo išsamios tvarkos ir/ar paaiškinimų, savivaldybių skolinimosi limitų panaudojimo ir skolos būklės ataskaitų formos nepatvirtintos bei jų sudarymo tvarka nenustatyta.
18. **Savivaldybių biudžetų apskaitos, savivaldybių biudžetų vykdymo balanso ir apyskaitos sudarymo tvarka neregamentuota. Savivaldybių biudžetų įvykdymo apyskaitos sudarymo tvarką privalo nustatyti Finansų ministerija (Biudžeto sandaros įstatymo 34 str. 6 d.).**

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolierius

Jonas Liaučius

Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas

Steponas Tamošiūnas

Biudžetų vykdymo kontrolės skyriaus viršininkė

Laima Šipkauskienė

6 PRIEDAI

Lietuvos Respublikos 1996-2000 m. valstybės biudžeto rodikliai*

Eil. Nr.	Rodikliai	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.
1.	Pajamos (mln. Lt) · palyginta su praėjusiais metais · palyginta su 1996 m.	4627,2	<u>6130,3</u> 32,5 % <u>32,5 %</u>	<u>6439,6</u> 5,0 % <u>39,2 %</u>	<u>5904,1</u> -8,3 % <u>27,6 %</u>	<u>5781,3</u> -2,1 % <u>24,9 %</u>
2.	Nepriemoka metų pabaigoje (mln. Lt)	890,9	948,2	1140,8	1384,6	1575,9
3.	Pripažinta beviltiška ir nurašyta nepriemoka (mln. Lt)	-	-	-	60,0	106,1
4.	Išlaidos (mln. Lt) · palyginta su praėjusiais metais · palyginta su 1996 m.	5332,8	<u>6570,6</u> 23,2 % <u>23,2 %</u>	<u>7123,2</u> 8,4 % <u>33,6 %</u>	<u>5942,0</u> -16,6 % <u>11,4 %</u>	<u>6534,1</u> 10,0 % <u>22,5 %</u>
5.	Deficitas (mln. Lt)	705,6	440,3	683,6	-	752,8
6.	Valstybės skola metų pabaigoje (mln. Lt) · palyginta su praėjusiais metais · palyginta su 1996 m.	7314,0	<u>8077,4</u> 10,4 % <u>10,4 %</u>	<u>9613,6</u> 19,0 % <u>31,3 %</u>	<u>12069,4</u> 25,5 % <u>64,9 %</u>	<u>12724,7</u> 5,4 % <u>74,0 %</u>
7.	Bendrasis vidaus produktas (BVP) Veikusiomis kainomis (mln. Lt) · palyginta su praėjusiais metais · palyginta su 1996 m.	31569,0	<u>38340,0</u> 21,4 % 21,4 %	<u>42990,0</u> 12,1 % 36,2 %	<u>42655,0</u> -0,8 % 35,1 %	<u>44930,0</u> 5,3 % 42,3 %
8.	Pajamos palygintos su BVP	14,7 %	16,0 %	15,0 %	13,8 %	12,9 %
9.	Išlaidos palygintos su BVP	16,9 %	17,1 %	16,6 %	13,9 %	14,5 %

Lentelė 1

* Visos lentelės sudarytos remiantis Lietuvos Respublikos 1996-2000 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitų, Finansų ministerijos ir Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis.

Lietuvos Respublikos 1996-2000 metų valstybės biudžeto pajamos

Eil.	Pajamos	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2000m. palyginimas su 1996 m.	
Nr.		mln. Lt	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt	proc.
	Mokestinės pajamos							
1.	Fizinių asmenų pajamų mokestis	571,8	<u>426,5</u> -25,4	-	-	-	-571,8	-
2.	Juridinių asmenų pelno mokestis	370,4	<u>479,4</u> 29,4	<u>579,9</u> 21,0	<u>360,8</u> -37,8	<u>311,7</u> -13,6	-58,7	-15,8
3.	Pridėtinės vertės mokestis	2279,5	<u>3347,8</u> 46,9	<u>3612,1</u> 7,9	<u>3466,5</u> -4,3	<u>3419,4</u> -1,4	1139,9	50,0
4.	Akcizai	836,0	<u>1165,0</u> 39,4	<u>1340,2</u> 15,0	<u>1318,4</u> -1,6	<u>1209,6</u> -8,3	373,6	44,7
5.	Tarptautinės prekybos ir sandorių mokesčiai	214,5	<u>270,8</u> 26,2	<u>245,4</u> -9,4	<u>192,6</u> -21,5	<u>142,9</u> -25,8	-71,6	-33,4
6.	Žyminis mokestis	106,5	<u>121,9</u> 14,5	<u>113,5</u> -6,9	<u>118,6</u> 4,5	<u>106,3</u> -10,4	-0,2	-0,2
7.	Konsulinis mokestis	26,5	<u>34,3</u> 29,4	<u>35,6</u> 3,8	<u>15,1</u> -57,6	<u>13,3</u> -11,9	-13,2	-49,8
	Nemokestinės pajamos							
8.	Lietuvos banko likutinis pelnas	7,6	<u>21,7</u> 185,5	<u>9,1</u> -58,1	<u>60,3</u> 6 kart.	<u>37,0</u> -38,6	29,4	4 kart.
9.	Mokestis už valstybinius gamtos išteklius	28,9	<u>44,5</u> 54,0	<u>39,5</u> -11,2	<u>25,8</u> -34,7	<u>58,3</u> 126,0	29,4	101,7
10.	Palūkanos už valstybės kapitalo naudojimą	11,9	<u>11,6</u> -2,5	<u>10,3</u> -11,2	<u>7,1</u> -31,1	<u>18,1</u> 154,9	6,2	52,1
11.	Gautos palūkanos už paskolas ūkiniams subjektams	-	-	150,3	<u>172,5</u> 14,8	<u>277,8</u> 61,0	277,8	-
12.	Dividendai už akcijas	21,3	<u>69,1</u> 224,2	<u>81,4</u> 17,8	<u>28,9</u> -64,5	<u>52,5</u> 81,7	31,2	146,5
13.	Pajamos iš baudų ir konfiskacijos	21,5	<u>16,7</u> -22,3	<u>22,3</u> 33,5	<u>10,5</u> -52,9	<u>30,5</u> 2 kart.	9,0	41,9
14.	Mokestis už aplinkos teršimą	17,4	<u>21,4</u> 23,0	<u>20,2</u> -5,6	<u>21,6</u> 6,9	<u>2,0</u> -90,7	-15,4	-88,5
15.	Kitos pajamos	83,2	<u>97,7</u> 17,4	<u>49,7</u> -49,1	<u>41,5</u> -16,5	<u>46,0</u> 10,8	-37,2	-44,7
16.	Valstybės institucijų, įstai-gų, vykdančių viešojo ad-ministravimo funkcijas, kontrolės institucijų nebiu-džetinių (specialiųjų) lėšų įmokos	-	-	-	<u>61,7</u>	<u>53,1</u> -13,9	53,1	-
17.	Pajamos už parduotą ilgalaikį turtą	1,6	<u>1,9</u> 18,8	<u>6,2</u> 226,3	<u>2,2</u> -64,5	<u>2,8</u> 27,3	1,2	75,0
18.	Lėšos, gautos iš savivaldybių biudžetų	28,6					-28,6	-
	1998-01-01 biudžeto lėšų likutis			123,9			-	-
	Iš viso	4627,2	<u>6130,3</u> 32,5	<u>6439,6</u> 5,0	<u>5904,1</u> -8,3	<u>5781,3</u> -2,1	1154,1	24

Lentelė 2

* pasikeitimai (procentais) palyginti su praėjusiais metais

Lietuvos Respublikos 1996-2000 metų valstybės biudžeto išlaidos

Eil.	Išlaidos	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2000 m. palyginimas su 1996 m.	
Nr.	(pagal valstybės funkcijas)	mln. Lt	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt	proc.
1.	Bendrosios valstybės paslaugos	466,6	<u>604,1</u> 29,5	<u>701,1</u> 16,1	<u>602,3</u> -14,1	<u>581,3</u> -3,5	114,7	24,6
2.	Krašto apsauga	177,8	<u>325,6</u> 83,1	<u>446,6</u> 37,2	<u>494,3</u> 10,7	<u>611,4</u> 43,9	433,6	3,4 karto
3.	Viešoji tvarka ir visuo-menės apsauga	814,3	<u>1038,5</u> 27,5	<u>1194,4</u> 15,0	<u>946,7</u> -20,7	<u>906,7</u> -4,2	92,4	11,3
4.	Švietimas	595,8	<u>801,2</u> 34,5	<u>922,3</u> 15,1	<u>883,7</u> -4,2	<u>832,8</u> -5,8	236,5	39,7
5.	Sveikatos apsauga	427,7	<u>501,9</u> 17,3	<u>614,3</u> 22,4	<u>544,2</u> -11,4	<u>593,8</u> 9,1	166,1	38,8
6.	Socialinė apsauga, globa ir rūpyba	471,8	<u>474,8</u> 0,6	<u>566,9</u> 19,4	<u>578,5</u> 2,0	<u>638,0</u> 10,3	166,2	35,2
7.	Butų ir komunalinis ūkis	0,5	<u>0,6</u> 20,0	-	-	<u>0,1</u>	-0,4	-80,0
8.	Sveikatingumas (sportas), rekreacija, kultūra	190,6	<u>254,5</u> 33,5	<u>303,8</u> 19,4	<u>230,9</u> -24,0	<u>230,9</u> -	40,3	21,1
9.	Kuro ir energijos tiekimo paslaugos	235,0	<u>166,8</u> -29,0	<u>32,1</u> -80,8	<u>6,1</u> -81,0	<u>5,7</u> -6,6	-229,3	-41 kartą
10.	Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė ir veterinarija	631,6	<u>696,4</u> 10,3	<u>658,8</u> -5,4	<u>469,8</u> -28,7	<u>589,5</u> 46,8	-42,1	-6,7
11.	Mineralinių išteklių gavyba (išskyrus kūrą), pramonė ir statyba	31,4	<u>91,2</u> 190,4	<u>82,4</u> -9,6	<u>38,9</u> -52,8	<u>47,1</u> 21,1	15,7	50,0
12.	Transportas ir ryšiai	98,5	<u>137,8</u> 39,9	<u>83,2</u> -39,6	<u>73,1</u> -12,1	<u>53,1</u> -27,4	-45,4	-46,1
13.	Kita ekonominė veikla	43,6	<u>59,1</u> 35,3	<u>77,1</u> 30,5	<u>74,9</u> 126,8	<u>64,4</u> -14,0	20,8	47,7
14.	Išlaidos, nepriskirtos pa-grindinių funkcijų grupėms	1147,6	<u>1418,1</u> 23,6	<u>1440,2</u> 1,6	<u>998,6</u> -30,7	<u>1379,8</u> 38,2	232,2	20,2
	iš jų: skolos aptarnavimo išlaidos	281,0	<u>308,5</u> 10,0	<u>486,2</u> 57,6	<u>684,4</u> 40,8	<u>869,1</u> 27,0	588,1	3 kartus
	Iš viso	5332,8	<u>6570,6</u> 23,2	<u>7123,2</u> 8,4	<u>5942,0</u> -16,6	<u>6534,1</u> 10,0	1201,3	22,5

Lentelė 3

* pasikeitimai (procentais) palyginti su praėjusiais metais

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymas valstybės biudžeto pajamos
(tūkst. Lt)

	1999 m.	2000 m.				Palyginimas	
		Patvirtinta 1999-12-23 LR įstatymu Nr.VIII-1503 (su pakeitimais)	Faktiškai gauta pajamų	Palyginimas		tūkst. Lt (4-2)	proc. (4:2x100)
				tūkst. Lt (4-3)	proc. (4:3x100)		
1	2	3	4	5	6	7	8
Mokestinės pajamos							
Juridinių asmenų pelno mokestis	360828	300000	311681	11681	103,9	-49147	86,4
Pridėtinės vertės mokestis	3466514	3453662	3419412	-34250	99,0	-47102	98,6
Akcizai	1318359	1260308	1209583	-50725	96,0	-108776	91,7
Tarptautinės prekybos ir sandorių mokesčiai	192611	152655	142930	-9725	93,6	-49681	74,2
Žyminis mokestis	118601	103500	106336	2836	102,7	-12265	89,7
Konsulinis mokestis	15042	12500	13350	850	106,8	-1692	88,8
Nemokestinės pajamos							
Lietuvos banko likutinis pelnas	60252	36963	36963	-	100,0	-23289	61,3
Mokestis už valstybinius gamtos išteklius	25795	53000	58291	5291	110,0	32496	226,0
Palūkanos už valstybės kapitalo naudojimą	7104	13400	18055	4655	134,7	10951	254,2
Gautos palūkanos už paskolas ūkiniams subjektams	172523	240000	277781	37781	115,7	105258	161,0
Dividendai už akcijas	28902	54835	52532	-2303	95,8	23630	181,8
Pajamos iš baudų ir konfiskacijos	10465	34345	30477	-3868	88,7	20012	291,3
Mokestis už aplinkos teršimą	21596	2300	2028	-272	88,2	-19568	9,4
Kitos pajamos	41500	51030	45985	-5045	90,1	4485	110,8
Valstybės institucijų, įstaigų, vykdančių viešojo administravimo funkcijas, kontrolės institucijų nebiudžetinių (specialiųjų) lėšų įmokos	61715,6	78367	53137	-25230	67,8	-8578,6	86,1
Pajamos už parduotą ilgalaikį turtą	2248	-	2752	2752	-	504	122,4
Iš viso	5904055,6	5846865	5781293	-65572	98,9	- 122762,6	97,9

Lentelė 4

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto įvykdymas valstybės biudžeto išlaidos
(tūkst. Lt)

Išlaidos (pagal valstybės funkcijas)	1999 m.	2000 m.				Palyginimas	
		Patvirtinta 1999 12 23	Faktiškai padaryta	Palyginimas		2000 m. su 1999 m.	
		LR įstatymu Nr.VIII- 1503 (su pakeitimais)	išlaidų	tūkst. Lt (4-3)	proc. (4:3x100)	tūkst. Lt (4-2)	proc. (4:2x100)
1	2	3	4	5	6	7	8
Bendrosios valstybės paslaugos	602261,9	590606,1	581267,3	-9338,8	98,4	-20994,6	96,5
Krašto apsauga	494274,3	652135,5	611390,5	-40745	93,7	117116,2	123,7
Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	946679,3	913288,9	906715,9	-6573	99,3	-39963,4	95,8
Švietimas	883710,9	834781,1	832305,6	-2475,5	99,7	-51405,3	94,2
Sveikatos apsauga	544238,4	597409,6	593822,8	-3586,8	99,4	49584,4	109,1
Socialinė apsauga, globa ir rūpyba	578523,6	643116,9	638016,2	-5100,7	99,2	59492,6	110,3
Butų ir komunalinis ūkis	18,7	82	82		100	63,3	4,4 karto
Sveikatingumas (sportas), rekreacija, kultūra	230879,1	233628,4	230877	-2751,4	98,8	-2,1	100
Kuro ir energijos tiekimo paslaugos	6074,5	5775	5705,1	-69,9	98,8	-369,4	93,9
Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė ir veterinarija	469834,2	593448	589531,8	-3916,2	99,3	119697,6	125,5
Mineralinių išteklių gavyba (išskyrus kūrą), pramonė, statyba	38919,7	50303	47058,1	-3244,9	93,5	8138,4	120,9
Transportas ir ryšiai	73035,2	61235	53092,5	-8142,5	86,7	-19942,7	72,7
Kita ekonominė veikla	74933,8	66697	64411,5	-2285,5	96,6	-10522,3	86,0
Išlaidos, nepriskirtos pagrindinių funkcijų grupėms	998605,3	1404358,5	1379792,7	-24565,8	98,2	381187,4	138,2
iš jų:							
valstybės skolos aptarnavimo išlaidos	684419,0	871113	869077,9	-2035,1	99,8	184658,9	127,0
Iš viso	5941988,9	6646865	6534069,0	-112796	98,3	592080,1	110,0

Lentelė 5

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto pajamų struktūra
(proc.)

Eil. Nr.	Pajamos	1999 m.	2000 m.	
			Patvirtinta 1999-12-23 LR įstatymu Nr.VIII-1503 (su pakeitimais)	Faktiškai gauta
1	2	3	4	5
	Mokestinės pajamos			
1.	Juridinių asmenų pelno mokestis	6,1	5,1	5,4
2.	Pridėtinės vertės mokestis	58,7	59,1	59,15
3.	Akcizai	22,3	21,6	20,9
4.	Tarptautinės prekybos ir sandorių mokesčiai	3,3	2,6	2,5
5.	Žyminis mokestis	2,0	1,8	1,84
6.	Konsulinis mokestis	0,3	0,2	0,23
	Nemokestinės pajamos			
7.	Lietuvos banko likutinis pelnas	1,0	0,63	0,64
8.	Mokestis už valstybinius gamtos išteklius	0,4	0,9	1,0
9.	Palūkanos už valstybės kapitalo naudojimą	0,1	0,23	0,31
10.	Gautos palūkanos už paskolas ūkiniams subjektams	2,9	4,1	4,8
11.	Dividendai už akcijas	0,5	0,9	0,91
12.	Pajamos iš baudų ir konfiskacijos	0,2	0,6	0,53
13.	Mokestis už aplinkos teršimą	0,36	0,04	0,03
14.	Kitos pajamos	0,7	0,9	0,8
15.	Valstybės institucijų, įstaigų, vykdančių viešojo administravimo funkcijas, kontrolės institucijų nebiudžetinių (specialiųjų) lėšų įmokos	1,1	1,3	0,91
16.	Pajamos už parduotą ilgalaikį turtą	0,04	-	0,05
	Iš viso	100	100	100

Lentelė 6

Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto išlaidų struktūra
(proc.)

Eil. Nr.	Išlaidos (pagal valstybės funkcijas)	1999 m.	2000 m.	
			Patvirtinta 1999-12-23 LR įstatymu Nr.VIII-1503 (su pakeitimais)	Faktiška padaryta išlaidų
1	2	3	4	5
1.	Bendrosios valstybės paslaugos	10,1	8,9	8,9
2.	Krašto apsauga	8,3	9,8	9,4
3.	Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	15,9	13,7	13,9
4.	Švietimas	14,9	12,6	12,7
5.	Sveikatos apsauga	9,2	9,0	9,1
6.	Socialinė apsauga, globa ir rūpyba	9,7	9,7	9,8
7.	Butų ir komunalinis ūkis	0,0003	0,001	0,001
8.	Sveikatingumas (sportas), rekreacija, kultūra	3,9	3,5	3,5
9.	Kuro ir energijos tiekimo paslaugos	0,1	0,1	0,1
10.	Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė ir veterinarija	7,9	8,9	9,0
11.	Mineralinių išteklių gavyba (išskyrus kūrą), pramonė ir statyba	0,7	0,8	0,7
12.	Transportas ir ryšiai	1,2	0,9	0,8
13.	Kita ekonominė veikla	1,3	1,0	1,0
14.	Išlaidos, nepriskirtos pagrindinių funkcijų grupėms	16,8	21,1	21,1
	iš jų:			
	valstybės skolos aptarnavimo išlaidos	11,5	13,1	13,3
	Iš viso	100	100	100

Lentelė 7

Lietuvos Respublikos 1996-2000 m. Savivaldybių biudžetų rodikliai

Eil. Nr.	Rodikliai	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.
1	2	3	4	5	6	7
1.	Pajamos (mln. Lt) · palyginta su praėjusiais metais · palyginta su 1996 m.	2753,0	<u>2908,1</u> 5,6 % 5,6 %	<u>3648,8</u> 25,5 % 32,5 %	<u>3209,4</u> -12,0 % 16,6 %	<u>3274,3</u> 2,0 % 18,9 %
	iš jų:					
	Dotacijos iš valstybės biudžeto (procentas nuo pajamų)	<u>550,6</u> (20 %)	<u>481,1</u> (16,5 %)	<u>760,8</u> (20,9 %)	<u>127,1</u> (4,0 %)	<u>315,4</u> (9,6 %)
	Lėšos, gautos iš valstybės biudžeto (procentas nuo pajamų)	<u>95,9</u> (3,5 %)	<u>371,5</u> (12,8 %)	<u>21,0</u> (0,6 %)	<u>2,8</u> (0,1 %)	<u>16,5</u> (0,5 %)
	Lėšos, gautos iš izdo sąskaitos (procentas nuo pajamų)			<u>624,3</u> (17,1 %)	<u>875,7</u> (27,3 %)	<u>1155,8</u> (35,3 %)
2.	Nepriemoka metų pabaigoje (mln. Lt)	271,5	396,4	520,5	558,5	888,1
3.	Išlaidos (mln. Lt) · palyginta su praėjusiais metais · palyginta su 1996 m.	2807,8	<u>2799,8</u> -0,3 % -0,3 %	<u>3475,6</u> 24,1 % 23,8 %	<u>3295,2</u> -5,2 % 17,4 %	<u>3265,9</u> -0,9 % 16,3 %
4.	Išlaidos, viršijančios pajamas (mln. Lt)	54,8			85,8	
	Pajamos, viršijančios išlaidas (mln. Lt)		108,3	173,2		8,4
5.	Savivaldybių biudžetų skolos metų pabaigoje (mln. Lt) · palyginta su praėjusiais metais · palyginta su 1996 m.	195,0	<u>179,4</u> -8,0 % -8,0 %	<u>198,0</u> 10,4 % 1,5 %	<u>321,3</u> 62,3 % 64,8 %	<u>352,2</u> 9,6 % 1,8 karto
	iš jų:					
	negražintos valstybės biudžetui paskolos	2,9	10,1	3,1	59,5	43,7
	negražintos ūkio subjektams paskolos	12,6	44,0	111,4	164,5	196,6
	negražintos paskolos, suteiktos su valstybės garantija	179,5	125,3	83,5	97,3	111,9

Lentelė 8

Lietuvos Respublikos 1996-2000 m. Savivaldybių biudžetų pajamos

Eil. Nr	Pajamų pavadinimas	1996m.	1997m.	1998m.	1999m.	2000m.	2000m. palyginimas su 1996 m.	
		mln. Lt	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt proc*	mln. Lt	proc.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Mokestinės pajamos								
1.	Fizinių asmenų pajamų mokestis	1514,8	<u>1530,6</u> 1,0	<u>2421,7</u> 58,2	<u>2576,4</u> 6,4	<u>2504,3</u> -2,8	989,5	65,3
	· iš jų - gautas iš izdo są-skaitos (savivaldybių išlaidų struktūros skirtumams ir/ar pajamoms išlyginti)			624,3	875,7	1155,8		
2.	Juridinių asmenų pelno mokestis	216,5	<u>141,5</u> -34,6	<u>0,3</u> -99,8	-	-		
3.	Žemės mokestis	11,6	<u>16,0</u> 37,9	<u>15,1</u> -5,6	<u>18,8</u> 24,5	<u>20,8</u> 10,6	9,2	79,3
4.	Žemės nuomos mokestis	57,0	<u>53,1</u> -6,8	<u>50,1</u> -5,7	<u>47,5</u> -5,2	<u>46,0</u> -3,2	-11,0	-19,3
5.	Nekilnojamojo turto mokestis	108,8	<u>147,8</u> 35,8	<u>169,2</u> 14,5	<u>178,2</u> 5,3	<u>189,8</u> 6,5	81,0	74,4
6.	Turto dovanojimo ir paveldėjimo mokesčiai	-	-	0,7	<u>2,1</u> 3 kartus	<u>1,8</u> -14,3	1,8	
7.	Kiti mokesčiai	90,2	<u>79,1</u> -12,3	<u>82,5</u> 4,3	<u>81,1</u> -1,7	<u>67,1</u> -17,3	-23,1	-25,6
Nemokestinės pajamos								
8.	Pajamos už eksploatuojamą valstybės, savivaldybių turta	0,8	<u>0,6</u> -25,0	<u>2,5</u> 4 kartus	<u>5,2</u> 2 kartus	<u>3,5</u> -32,7	2,7	4,4 karto
9.	Pajamos iš baudų ir konfiskacijos	33,1	<u>36,2</u> 9,4	<u>34,0</u> -6,1	<u>35,2</u> 3,5	<u>29,3</u> -16,8	-3,7	-11,5
10.	Kitos nemokestinės pajamos	73,6	<u>50,3</u> -31,7	<u>90,6</u> 80,1	<u>27,4</u> -69,8	<u>36,0</u> 31,4	-37,6	-2 kartus
11.	Pajamos už parduotą ilgalaikį turta	0,1	<u>0,3</u> 3 kartus	<u>0,3</u> 0	<u>0,1</u> -3 kartus	<u>0,3</u> 3 kartus	0,2	3 kartus
12.	Biudžetinių įstaigų pajamos už teikiamas paslaugas	-	-	-	1,1	<u>6,1</u> 5,5 karto	6,1	
13.	Metų pradžios biudžeto lėšų likučiai išlaidoms padengti	-	-	-	106,4	<u>37,4</u> -64,8	37,4	
14.	Dotacijos iš valstybės biudžeto	550,6	<u>481,1</u> -12,6	<u>760,8</u> 58,1	<u>127,1</u> -6 kartus	<u>315,4</u> 2,5 karto	-235,2	-1,7 karto
15.	Lėšos, gautos iš valstybės biudžeto (neįskaičius FAPM dalies iš izdo s-tos)	95,9	<u>371,5</u> 3,9 karto	<u>21,0</u> -17,7 karto	<u>2,8</u> -7,5 karto	<u>16,5</u> 5,9 karto	-79,4	-5,8 karto
	Iš viso	2753,0	<u>2908,1</u> 5,6	<u>3648,8</u> 25,5	<u>3209,4</u> -12,0	<u>3274,3</u> 2,0	521,3	18,9

Lentelė 9

* pasikeitimai (procentais) palyginti su praėjusiais metais

Lietuvos Respublikos 1996-2000 m. Savivaldybių biudžetų išlaidos

Eil.	Išlaidų pavadinimas	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2000 m. palyginimas su 1996 m.	
Nr.		mln. Lt	mln. Lt proc *	mln. Lt proc *	mln. Lt proc *	mln. Lt proc *	mln. Lt	proc.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Bendrosios valstybės paslaugos	86,6	<u>118,9</u> 37,3	<u>166,1</u> 39,7	<u>158,7</u> -4,5	<u>155,2</u> -2,2	68,6	79,2
2.	Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	15,5	<u>24,1</u> 55,5	<u>28,3</u> 17,4	<u>26,4</u> -6,7	<u>25,8</u> -2,3	10,3	66,5
3.	Švietimas	1117,1	<u>1404,9</u> 25,8	<u>1827,6</u> 30,1	<u>1903,9</u> 4,2	<u>1871,8</u> -1,7	754,7	67,6
4.	Sveikatos apsauga	645,0	<u>154,6</u> -76,0	<u>44,1</u> -71,5	<u>17,9</u> -59,4	<u>13,3</u> -25,7	-631,7	-48 kartus
5.	Socialinė apsauga, globa ir rūpyba	274,5	<u>317,5</u> 15,7	<u>423,6</u> 33,4	<u>445,1</u> 5,1	<u>478,3</u> 7,5	203,8	74,2
6.	Butų ir komunalinis ūkis	352,5	<u>394,8</u> 12,0	<u>482,6</u> 22,2	<u>273,8</u> -43,3	<u>231,9</u> -15,3	-120,6	-34,2
7.	Sveikatingumas (sportas), rekreacija, kultūra	99,5	<u>123,8</u> 24,4	<u>187,9</u> 51,8	<u>164,8</u> -12,3	<u>149,2</u> -9,5	49,7	49,9
8.	Kuro ir energijos tiekimo paslaugos	61,7	<u>58,0</u> -6,0	<u>97,2</u> 67,6	<u>84,7</u> -12,8	<u>80,6</u> -4,8	18,9	30,6
9.	Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė ir veterinarija	0,1	<u>0,04</u> -60,0	<u>0,09</u> 2 kartus	<u>0,07</u> -22,2	<u>0,05</u> -28,6	-0,05	-2 kartus
10.	Mineralinių išteklių gavyba (išskyrus ku-rą), pramonė, statyba	-	1,7	<u>0,1</u> -94,1	-	-		
11.	Transportas ir ryšiai	69,6	<u>79,7</u> 14,5	<u>94,0</u> 17,9	<u>93,2</u> -0,9	<u>74,3</u> -20,3	4,7	6,8
12.	Kita ekonominė veikla	0,6	<u>0,2</u> -66,7	<u>0,9</u> 4,5 karto	<u>1,3</u> 44,4	<u>1,1</u> -15,4	0,5	83,3
13.	Išlaidos, nepriskirtos pagrindinių funkcijų grupėms	85,1	<u>121,6</u> 42,9	<u>123,1</u> 1,2	<u>125,3</u> 1,8	<u>184,3</u> 47,1	99,2	2 kartus
	Iš viso	2807,8	<u>2799,8</u> -0,3	<u>3475,6</u> 24,1	<u>3295,2</u> -5,2	<u>3265,9</u> -0,9	458,1	16,3

Lentelė 10

* pasikeitimai (procentais) palyginti su praėjusiais metais